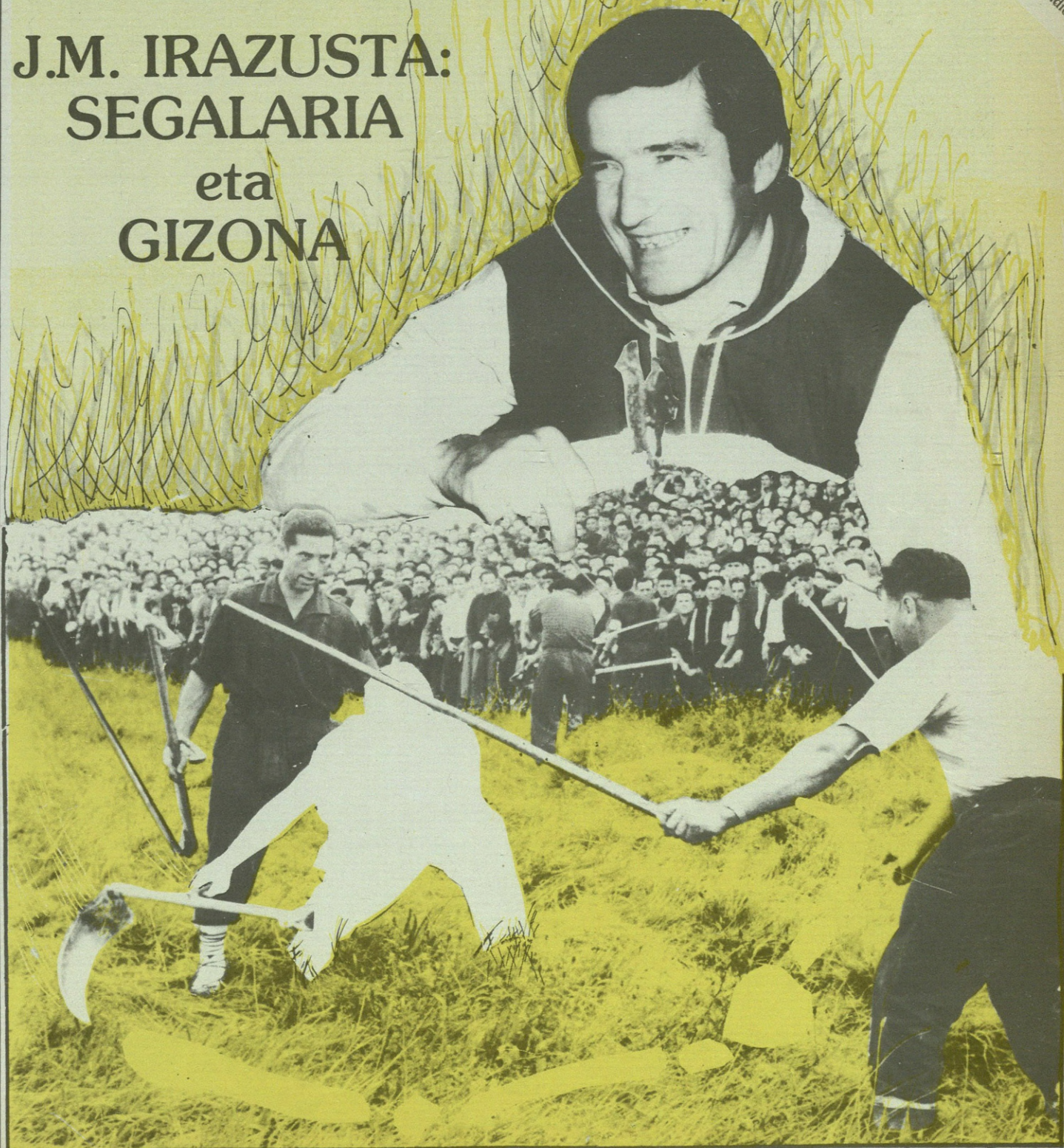


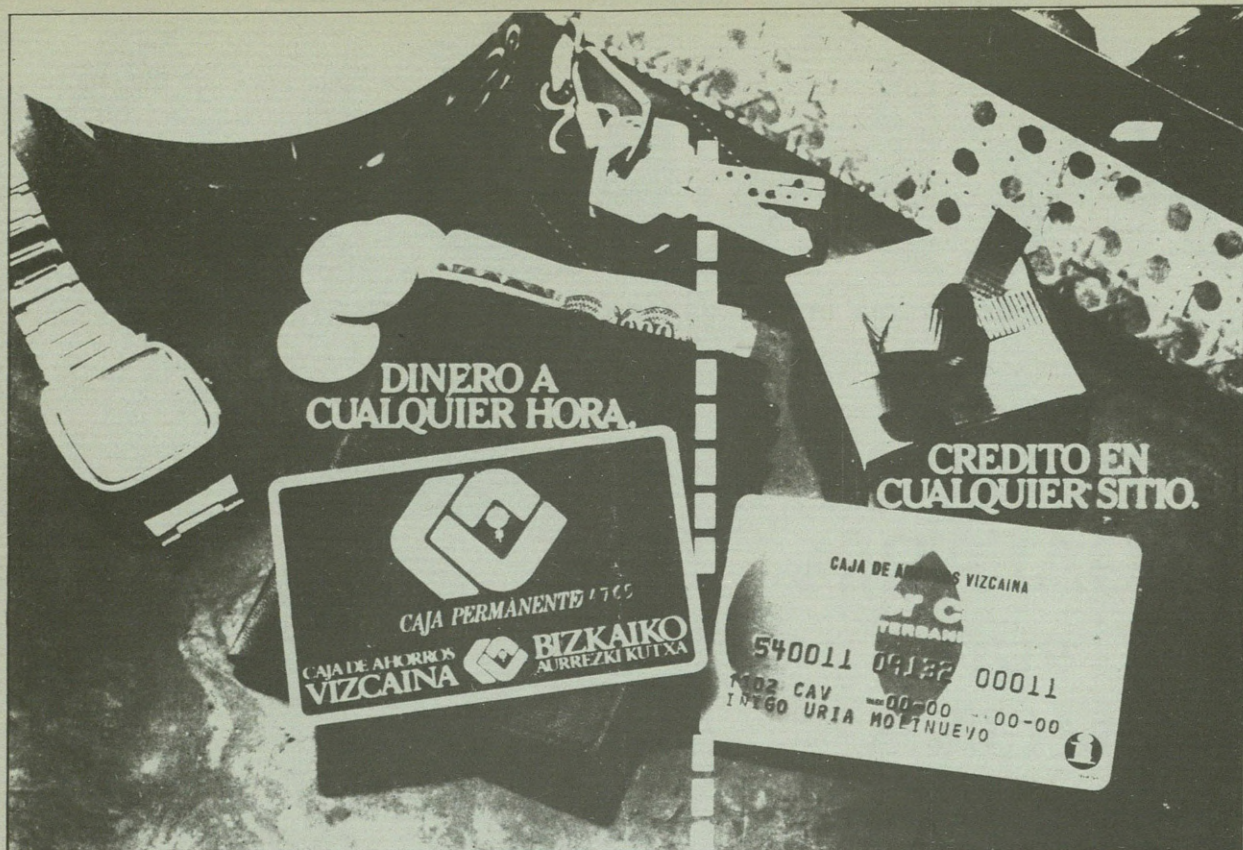
ARGIA

1982 - Azaroa 14 - XLVgarren urtea 952 zenbakia 75 pezta

• UTESKUNDEEN BALORAKETA
• Ramon ETXEZARRETA (E.E.)
• Antton IBARGUREN (H.B.)
• Juan Mari TORREALDAI (Independiente)
• Federico de ZABALA (P.N.V.)

**J.M. IRAZUSTA:
SEGALARIA
eta
GIZONA**





DIRUA ORDU GUZTIETAN

Ordu guztietan Kutxaren zerbitzuak zure mesedetan daude.

Hemen duzu gure Txatel Berdea. Txartel Berdearekin eragiketa guztiak, diru ateratzea, diru sartzea, etab. edozein ordutan egin dezakezu, gauean edo egunean, lanegunetan edo eta jaiegunetan. Txartel Berdeak ez du ezagutzen jairik.

Erlojua begiratu barik, behar dituzun soluziobideak zeure eskuetan daude:

- Edozein unetan dirua ateratzen.
- Dirua sartzen.
- Zure saldoa berehala ezagutzen.
- Taloi txekak eskatzen.

KREDITUA EDOZEIN TOKITAN

Bidai agentzietan, hoteletan, jate-txetan, dendetan, erostetxe handietan.

Bizkaian 2.000 toki baino gehiagotan.

Munduan zehar 2.600.000 tokitan.

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartela erakutsirik NO-NAHI, txakur txiki bat ere gabe, erosiko duzu.

Horrela, ez duzu gainean dirurik eraman behar ez eta konturik atera behar.

Gauzez gozatzeko ez duzu itxaron behar. Pagatzeko itxaron behar duzu, gure kreditu osoa duzu eta.

ETA 5.000.000 TAKO SEGURU DOHAIN BAT

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartelarekin harantz honantz ibiltzea ez da bakarrik eroso. Segurua baita.

Abioiez, trenez edo eta itsasuntziz egindako bidaiak txartelaz abonatzen badituzu, zuek eta zeure etxekoek

istripuen kontrako aseguru bat duzue. 5.000.000 pztako aseguru hain zuzen. Dena debalde.

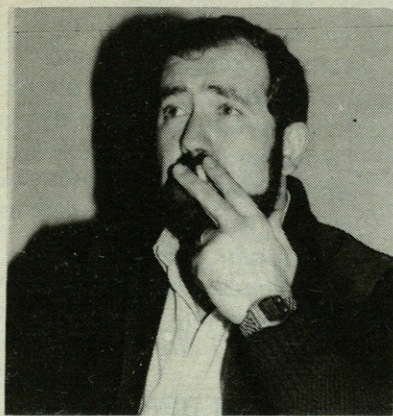
Horregaitik ere Bizkaiko Kutxaren Master Charge-a eduki eta erabili behar duzu.

Seguru gaude.

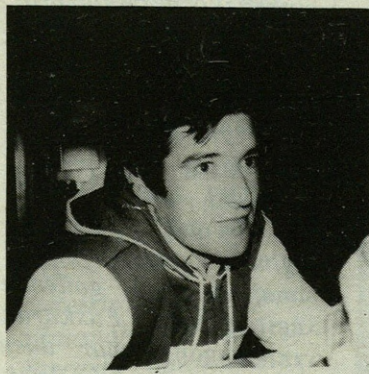
CAJA DE AHORROS
VIZCAINA



BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA



4.orr. Joan zen asteen esan bezala, eta agindutakoak beteaz, hona hemen hauteskundeetan gertatutakoen baloraketak egin dizkiguten lau gizon. Zenbait alderdi diferentetako gizonak ditugu, nola-bait ere ARGIAren zabaltasunari erantzunez.



20.orr. Irazusta segalaria ekarri dugu oraingo honetan geure artera. Ez genuen aspaldian euskal kirolen mundua ikutu. Ez da gauza bera gertatuko hemendik aurrera, gizon apal, jator eta «intelektual» asko baino gizon handiago bat aurkitu bait dugu Asteasun.

1. Non-zer.
2. Aste giroa
4. GIZARTEA: Hauteskunde balorapena:
 4. Ramon Etxezarreta. (E.E.)
 6. Antton Ibarguren. (H.B.)
 8. Joan Mari Torreal-dai. (Independentea)
 10. Federico de Zabala. (P.N.V.)
12. Herriko Plaza.
15. Uraren zikloa. X. Etxaniz.
18. Bizkaiako AEK eta instituzioekiko gorabeherak.
20. Elkarrizketa: IRAZUSTA, SEGALARIA eta GIZONA
24. Badalonako udaletxearen esperientziak.
25. Bertso automatikoak. Mikelats.
26. Artea
28. Trikitilarien txapelketa nagusia.
31. Literatur txokoa:
 31. Liburu kritika.
 32. Oscar Wilde.
34. Zinema: King Vidor.
36. TeatrEROak.
38. Jo... Adarra.
39. Bertsoak.
40. Azkenekoa: Xalbardin.



28.orr. Trikitilarien txapelketa amaitu berria dugu. Hor ibili zaigu Miel Azkue txapelketa guztia segika. Oraingo honetan finalaren berri dakar, halanola Bizkaiko pareja bati eginiko elkarriketa bat.



Kultur orrialdetan teatrEROak, zinema, literatur txokoa eta aurki ditzazkezu. Sail bakoitzak ba ditu bere ezaugarriak. Ezagunak suertatuko zaizkizu dagoeneko.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia kooperatiba.
Zuzendari kazetaria: Koldo San Julian.

Erredakzioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Iñaki Uria, Xalbardin, Jon, Xabier Etxaniz, Joseba Alvarez.

Idazleak: Enrike Amonarriz, Mikel Antza, K. Argiñano, «Astema», Joxe Azurmendi, B. Bakai-koa, «Beltza», R. Castellano, Carlos Donoso, Mikel Hernandez

Abaitua, Felix Ibargutxi, Rufino Iraola, Julen Kalzada, Pello Lizarralde, «Mendiaga», «Murumendi», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Joseba Sarrionandia, «Trikuharri», «Txillardegia», Jon Urrujulegi, «Xinaberri».

Marrazkilariak: Antton Olariaga, Joxemi, Julio; Zut.

Argazkilariak: Luis Otaegi, Arturo, Txema Ormazabal.

Administrazioa: Iñaki Ugarte-buru, Pepi Zabaleta, Joxe Mari Oso-tolaza.

D.L.: 80-1963

Helbidea: ARGIA, Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea etxea, behea. DONOSTIA-12.

Telefona: (943) 28 33 99

GRAFICAS SEMI - Plz. Lasala, 3 - S. S.

HARPIDE SARIA

Normala	2.500 pta.
Laguntzazkoa	pta.
Estatutik	
kanpo	3.500 pta.
Airez	5.400 pta.
Ale bakarra	75 pta.

ASTE GIROA

LIBURUAK



AFIJOS VASCOS.
PLAZIDO MUJICA.
Mensajero, Bilbo. 3. argitaraldia. 150 pta. 79 orri.

Bi hilabete besterik ez da Plazido Mujika apaiz euskaltzalea Loiolan hil egin zela. Baina bere lumatik irtendako seme-txoek badiraute adieraztera letorke 3. aldiz argitaratua izan den liburuxka hau. Haseran bere hiztegi erraldoian atera zen, eta gero liburuxka antzera. Eta liburuxka honek bere garaian oso erantzun ona jaso zuen, izan ere asko ziren orain ere dendetan liburuxka honen galdera egiten zutenak.

Plazido bilatzaile aspergaitzari zegokionez, aurrizki, artizki eta atzizki ugari dakar, 800 bat dio hitzaurreak.

Bat edo beste berritu egiten badu ere, (-kabe eta -gabe, -tzake eta -tzeke) ez dugu lan honen sakontasuna eta balioa zalantzan jartzen. Baina liburu honek bere ga-

raian funtzio handi bat bete bazuen ere, badugu gaur bera bezain egokirik, eta euskaraz gainera, bestalde euskaraz agertzen diren adibideak batuz ez agertzeak bati baino gehiagori buru hausteren bat sor diezaioke, nahasketak direla eta.

EUSKALTZAINDIA.
EUSKERA 1919-1921.
Sendoa. 2.000 pta. 220 orri.

Ugari ziren bai, Euskaltziandiak liburutan zituena ezinbetezko eskaerak. Eta noski askok gehienetan lehengo liburuetako joera izan ohi dute eta hauek ezin aurkitu. Baina oraingo honetan gerra aurreko «Euskera»ko agortutako 17 zenbakiak eta gerra ondorengo 9ak, pixkanaka pixkanaka berrargitaratu egingo direla agindu digu Euskaltzaindiak, eta honen frogagarri dugu 19-20. urtean kale-ratu zen «Euskera»ren I. zenbakia. Euskarari buruzko ikerketa, txosten, erabaki e.a. aldizkari honen dakarrela ez dugu ahaztu behar. Beraz Euskaltzaindiaren saiatzeko hau txalotuz, I. zenbakiari begiradaño bat botako diogu.

Lehenen atalean euskaltzainak zein diren, beren lanak e.a. eta ospatutako batzarreen berri ematen zaigu. Bigarrenean euskaltzainen azterpenak eta teoriak datoz (batzu oso bitxiak) alde batetik, eta bestetik Euskaltzaindiaren agiri eta erabakiak, lehiaketetako sariak e.a. 2. urteko I. zenbakian Seber Altube-

ren sarrera hitzaldia eta Azkue lehendakariaren erantzuna dauzkagu; 2. zenbakian Intza eta Lacomberen hitzaldiak eta Olabide eta Azkueren erantzunak.

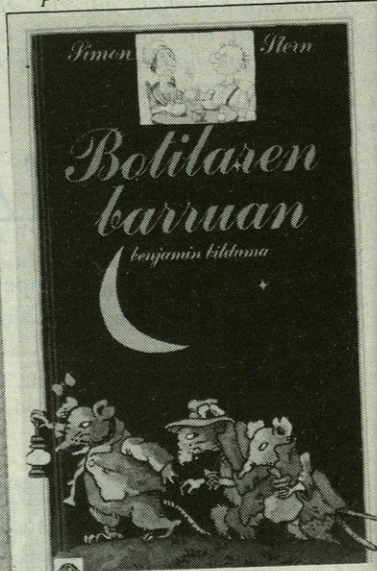
Liburuak oso itxura apainean datoz, eta faksimil antzean, beren garaian atera ziren bezala.

LAU TALDEA. TIPI-TAKI I. O.H.O. HASIERA ZIKLOKO LEHEN LANGAI BILDUMA. Erein. 600 pta. 140 orri.

Umeek hain maitea duten «Txalo pin txalo» metodoari jarraipen bat eman behar zitzaioela eta, oinarritzko heziketa orokorreko I. ikasturtean «Tipitaki» I ekin jarraituko zaio eskolaurreko programakuntzari.

Liburua B eredu (oraindik oso euskaldun ez direnak) umeentzat egina da, eta horregatik imajina hitzei gailendu egiten zaie. Euskarak txikiengan behar duen ahozko langintza erraztera dator.

Liburuan lau hari dau-de: dinamika, hizkuntza, plastika eta gizarte.



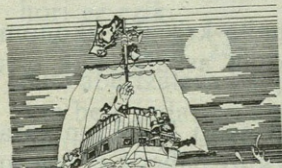
Bigarren zatia hizkuntza intentsiboki lantzeko dago, besteetan estentsiboki edo gaingiroki ikusten bait da.

Liburua maila esperimentalean burutua dago, ondorioak eta kezkek irakasleak berak sala ditzan.

Guri jolasak eta ariketak oso interesgarriak eta atseginak iruditu zaizkigu, eta pedagogia mailan ondo zaindua.

SVSTRIA

37. ZENB. V. URTEA 1982ko URRIA



SIMON STERN. BOTTILLAREN BARRUA. BENJAMIN BILDUMA. EV. 215 pta. 50 orri.

Berriro ere Benjamin bildumako beste ipuin parrasta bat. Oraingo honetan Stern Londondarraren ipuina izan da Kalekumeak kolektiboak euskaratu duena, eta bilduma euskaraz osatzen ari dira.

Ez doa ez animaliatan ipuin hau, senar-emazte batengan baizik. Bikoteak kristalezko botila bat du bizitokitizat, eta hor aritzen dira bion artean ahal bezala beraien etxeatxukuntzen, baina halako batean hautsi egiten zaie etxea nahi gabe eta kale gorrian gelditzen dira, babes eta aterperik gabe. Orduan, irtenbide bat bilatu behar eta hor hasten dira abenturak eta gorabeherak.

Marrazki aldetik soil

samarra ikusi dugu, barrokismorik gabe. Honek ez du ondoren agertzen diren saguen bereizgarriak ondo nabarmenduko ez direnik esan nahi. A, ondo bukatzen da.

MUSKARIA. 14. zenbakia. 82.eko URRIA. 75 pta. 40 orri.

Denok dakigun bezala, Muskaria Euskal Herria inguruko musikaren gorabeherak aipatzera dator. Aldizkarian euskal musikarako tokia badago, baina zoritxarrez orri gutxi dira euskal musika-erentzat. Errua ez da aldizkariarena, musika beraren murriztasunarena baizik. Eta hauek hala, «Branduardi», Natxa Pop», «Roxi Music» eta horrelakoen artean agertutako euskal izenei ekingo diegu. Iruineako batzurekin alkarrizketa, euskal musika jesuita eta muermo girokoa dela salatzen. Niko Etxartekin ere elkarrizketa motz bat aurkituko duzue. Bertan, aurrerantzerako zer asmo duen, aterako duen TUMATXA diska berria e.a. Hauetako batean Euskadin rok alaia egiten duen bakarra bera dela dio.

Iñaki Zabaletak ere badu Nafarroari buruzko zerbait, baina inoiz ikusiko zenuten ortografia akats pilarik handienaz transkribatua.

Beste guztia, Eric Burdon, The Cure eta horrelakoei buruz da.

ARRANO BELTZAKO TOPAKETAK

Aurten ere Arrano Beltzako Kultur Taldeak

antolatuak ditu hileroko topaketak. Hona hemen araudia:

Ekintza hauekin euskaratikaren eta alfabetatzen ari direnei mintza-praktikako aukera eman nahi diegu. Euskaldunek elkar ezagutzeko bidea ere egin dezake topaketa hauek.

Hileroko Topaketez egin, Arrano Beltza euskaltokia (Juan de Bilbao) Ikatz kalea 10 Donostian, ostiral iluntzero zabalik dago, 8-etatik 11-etara, bazkide ez diren guztientzat ere, solasean eta giro jatorrean ordutxo batzu igarotzeko. Joan den urrian, Joan Antonio Urbeltz-ekin Folklore eta koreografiari buruz hiru saio eduki genituen, hitzaldia, diapositiba eta musika.

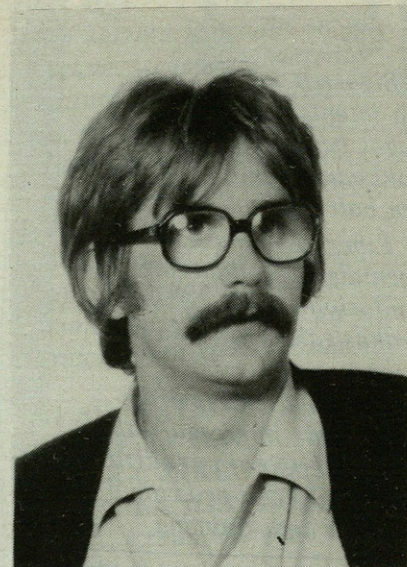
AZAROAN, 24, 25, 26-ean Josu Zelaia antolaturik Bertsolaritzari buruzko topaketa egingo dugu: Bertso ezberdinen agerpena, doinu-motak, errima, oina, puntua. Kopla, testua. Gaiaren tratamendua. Neurria, Pott egitea. Lerro arteko etena, puntu erreina. Luzea/motza. Bertsoa egiteko modua.

ABENDUAN 15, 16-ean Joan Mari Arzak-ek antolaturik, Gabonetarako menu batzu egiten irakatziko du. Berak prestatutako bazkariaren zozketa egingo da bertan daudenen artean.

ABENDUAK 16-ean: Haurrentzat txontxongilo eta ondoren txokolatada.

OHARRA: ekintza hauek beti 8-etan hasiko dira.

U-28 PASA DA, ORAIN ZER?



Ramón ETXEZARRETA

Uste ez genuen txapelekoa hartu dugu eta denok espero genuen pozttoa ere hartu gabe ez gara geratu, ez dira beraz pauso guztiak okerreko bideetatik joan.

Ezkerra estaduan

Aspaldiko partez, lehendabizikoz ez esateagatik, Espainiako Estaduan ezker nagusitu da, eta hori gure ikuspegitik pozgarria da. Zenbaitek duda egingo du eta PSOEren ezkertasuna ere dudatu eta arrazoian eta ezarrazoian egongo da, zeren egia erdiari beste erdia falta izaten zaio egia huts bilakatzeko. Pertsonalki ez dugu inolako dudarik, ezkerak irabazi du eta estadia aurrera-koitasunez ornitzeko ez da aukera txarra.

Noski PSOE gobernuan egoteak ez duela esan nahi estadi sozializta batetan biziko garenik, kontuan izanik gainera ez direla boto asko eta asko ezkerari emandakoak izan, aldaetari baikik. Baina sozialismorako pausoak egoki antzean emateak ere zer ikusi handia du sozialismoarekin, eta erabat eskuindar zen gobernu baten aldatzerako garaian, ezkerari zenbaitek dion beldur historiko hori galtzea ere ez da gutxi, eta gehiago da boto hori efikaziari begiari aldatu bada, zeren tradizioz efikazia eskuineko profesionalak monopolizatzen du, askoren ustetan behintzat, ezkerrekoek «elukubrazio kulturalak» monopolizatu dituzten bitartean.

Azken puntu horretan dago Felipek egin beharko duen apustuaren kakoa, aurrera atera nahi badu behintzat. Askatasun demokratikoen bidean aurrera jo konfliktu eta borroka askori irtenbide bat emanaz, irtenbide indibidualak bezala irtenbide kolektiboak, eta horiek egoera ekonomikoarekin uztartu errentable direla demos-

tratuz, gehienek bizioa baita krisialdi ekonomikoaren zergatia bilatzerakoan askatasunak errudun salatzea.

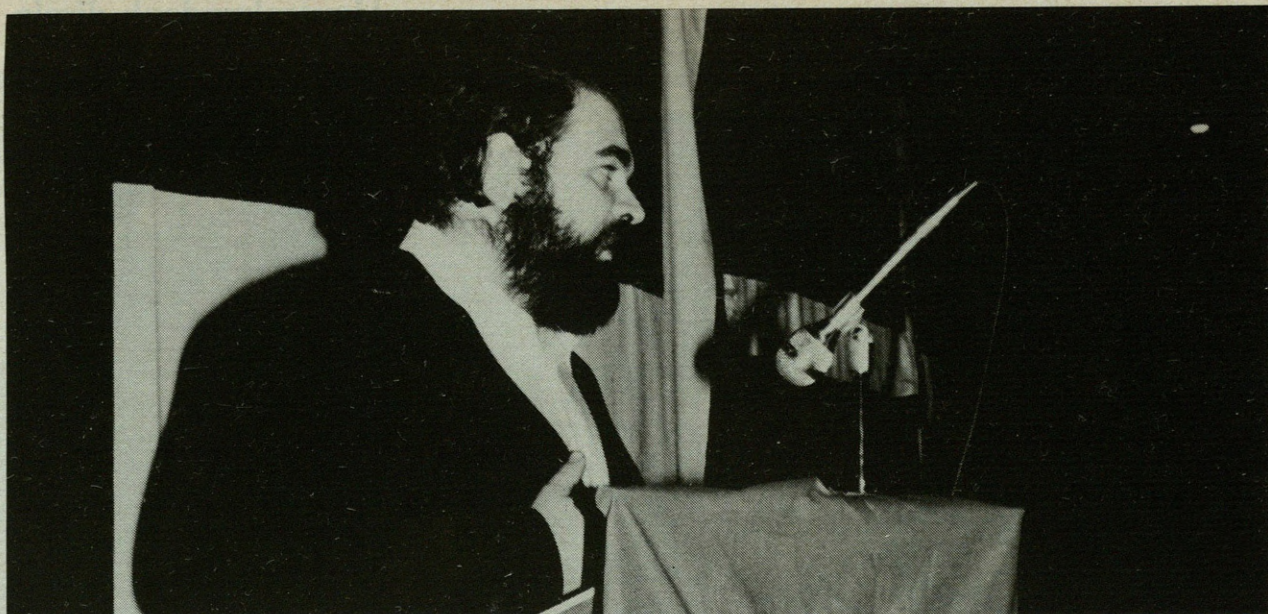
Alde horretatik poztzen gaitu PSOEren garai-
penak, eta ez zaio faltako gure babesik ez lege aurrerakoiak egitean, ez golpistei aurka egitean, atzera egiterakoan gure kritika faltako ez zaion bezalaxe.

Euskadin komeri gehiago

Egia esan behar bada Euskadi oraingo honetan ez da beste batzuetan bezala berezi Estaduko gorabeheretatik. Jendeak nahiko azterketa baikorrek egin ditu, hala komeri agian, bere pena partikularrek ezkutatu, estaliz desagertzen direlakoan penak. Prozesioak behintzat barruan jarraituko al dute, bestela itsukeria dexente demostratuko genuke.

Orain inoiz baino gehiago, Nafarroa Euskadi da esan behar dugu, eta ez askok egin duten bezala Nafarroa ahaztu bere ondorio elektoralak neurtzerako garaian. Hego Euskadi lau probintziak gara, eta Nafarroako frakasoaren azterketa eginik inoiz baino indar gehiago egin behar dugu Nafarroa euskalduntzen. Orain etsitzen badugu, hogeitazortzikoa izango da gure azken ostikada.

Zenbakiei begiratzen badiegu, hauek dute objektibotasun hotzegiarekin, ezker atera zaigu garaile —hamalau diputadu, eskuinak hamabi di-tuen bitartean—, Euskal Herrian Euskaraz azaltzen ez bazaigu ezker partidua hogeitabi eta lau irabazi duela esanaz. Aurrera ematen den pauso bat dudarik gabe, kontuak beste era bate-tara atereaz atzeraka emandako bat ikusiko ez bagenu. Estatalistek hamabost diputadu atera dituzte abertzaleok hamaika besterik atera ez ditu-



gunean, eta ia ezer ez dugu urratu Gipuzkoa eta Bizkaiatik kanpo, Arabako peneuvtar bakar hori ez ezik.

Nere ustez zenbaki hauek garbi adierazten dute abertzaleen kanpoan, eskuina asentatu dela eta bere indarren neurriari tamaina hartu diola, eta piska batetarako eskuina hor daukagula, bere bi arriskurekin, nazionalismoaren arriskuak, jakina. Nazio arazoari gogor heltzen ez badio, eta bere triunfalismo faltsoan erortzen bada, Herri Batasunako radikalek karreiatuko diote jendea, eta alderantziz agertzen bada, nazionalistegi alegia, hor dauka Orejaren eskuina nahiko indarrekin.

Ezker abertzaleak, frakasoa

Bai triste da, baina frakasoa, nahiz eta alderdi bakoitzak ondoren egindako balantzetan positibotzat jo gertatutakoa, inork ez du iritsi espero zuena. Dena den aurrera jarraitzeko asmoa duenak horixe da egin behar duena, balorazioen alderdi positiboei heldu eta negatiboen zergatia aztertu.

Alderdi guztiok eutsi diegu geure botoei, baina gehiago irabazteko kapaz ez gara izan eta beste batzuei nahi adina irabazten utzi diegu, PSOERI konkretuki.

Urteetan ihardun dugu PSOERI farre egiten, ez dira abertzaleak, are gutxiago euskaldunak, ez dira ezkertiarak, fatxa batzuek dira, eta hara non abertzale ez izanik eta fatxa izanik etxeko jabe egin zaizkigun.

Nazio bat eraiki behar dugu, kultura bat osatu behar dugu, euskera hizkuntza nazional bihurtu behar dugu, euskaldunok geure lurraren jabe izan behar dugu. Baina nazio hori euskaldun guztiontzat egin behar dugu, eta ez da nik esana, ETAREN aportaziorik garrantzitsuenetako bat

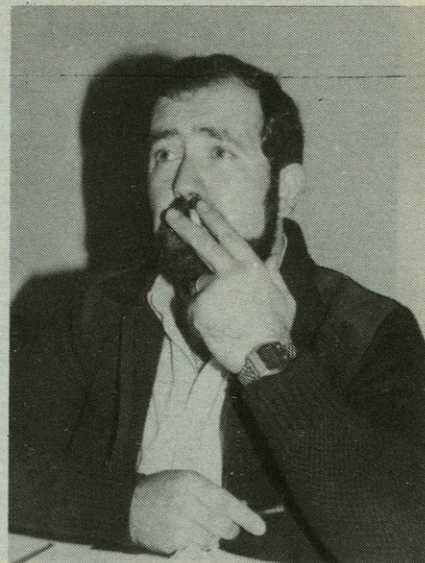
baizik, euskaldun Euskal Herrian lana egiten duen guzti hura da, eta agian hor dago gakoa. Ezker abertzaleak, eskuinaren kutsua, badirudi zenbait jende inoiz ere ez duela euskaldun kontsideratu. Euskaldun fededun, independentista sozialista, jatorrak euskaldunak eta besteak edozer gauza, zakurraren atzeko haizea.

PSOE botatuz pasatu ote digute bada faktura «ez-euskaldun» horiek. Litekeena da, baina zihur ikusten dena zera da, aukera ezkertiar bat egiterakoan nahiago izan dutela PSOERena egin ezker abertzaleko edozein alderdirena baino. Zerk bultzatu dituen ezker abertzalea alde batera uztera izan beharko du gure hurrengo urteetako debatea. Borroka narmatuak? hizkuntza politikak? marjinazio politikoak? Legez hemengo aukera egin behar zuten eta ez dute egin, horiek galdu ditugu, horiek dauzkagu irabazteko.

Zihur aski berriz ere beherakadaren bat jasan beharko du alderdi sozialistak Euskal Herrian, baina ez ote da faltsoa izango. Agian boto horrek ezer gutxi jakin nahi du Euskal Herriko prozesu politikoarekin, eta behera etorriko da munizipaletan eta Euskal Parlamenturako hauteskundeetan, autogobernarako borondatea nahastuz eta konfundituz. Autogobernua horien gerra ez bada (LOAPA eta hura ere asko), Estatutoa HBren gerra ez bada eta rekanbiorik ez badugu, zer arraio egin behar dugu Estatutoarekin? oraindainoko bideetan itxurazkoena denarekin?

Dena den notizia pozgarriak ere hasi dira etortzen eta bere balioan kontsideratu beharko dugu HBk bota duen negoziazorako proposamena. Aurrera atera dadila.

Erramon ETXEZARRETA *Euskadiko Ezkerrako Biltzar Txipikoa da.*



Antton IBARGUREN

H.B.-k gogor dirau bere irabazpidean

Igaro berriak ditugun hauteskunde hauen ausnarketa batetan murgilduaz gero, zenbait ondorio garbi dagerkizkigu; baina ez gara guzietan sartuko, baizik eta H.B.-ri dagokionez lotuko gatzazkio.

Hasteko, behin baino gehiagotan azpimarratuta izan arren, kanpainaren eramankera eta arrakasta oso egoki eta onuragarritzat jotzen dugu: Euskadi alde honetako 4 herrialdeetako Herri ti-kienetaraino iristea gure jokaera azalduaz, ezin uka antolaketa on eta saiaketa hobeago baten fruitua dela.

Mitin, hitzaldi edo elkarrizketa hauei jendeak eman dioen harrerak berriz, guztiz pozez bete gaituela gehienetan aipatzea ere, beharrezkoa deritzait.

Bestalde, mitin-konzentrazioak, alde batera utziaz, ahal den guzian, entzuleei hitz-bide eta elkarrizketa bidea irikita uzteak, zenbait kezka eta irizpide argitzeko onuragarriak izan direlaketan gaude.

Gure apustua luzerakoa dela gogora araztea ez litzateke berrikerietan aritzea izango eta, neurri horretan, demagogiaz eta beste aukeren aurka baino gure helburu eta jomugaz gehiago jardun dugu.

Ezarri zaigun jokoari erantzuna eman nahi izan diogu eta, baita eman ere, baina erreformaren alde dauden indarren tankera guztiz desberdinekoa. Egungo Euskal Herriaren egoeraz eta etorreraz jendea jabe araztea, hazia ereitea dela deritzaigu eta era honetan orain egindakoak bihar fruitu pranko emango duen itxaropenean gaude.

Ez gara Elektoral joko huts batetan erori. Nor garen, zenbat garen eta zer nahi dugun adierazteko erabili ditugu batikpat hauteskunde hauek.

Bide latza eskeiniaz joan gara jendearengana. Izugarrizko eskeinte eta etorkizun loretsuaren orde, eske joan gatzazkio: gure helburuak lortzearen aldeko borroka arantzatsuari bizkarra ezarri diezaiola eskatuz.

Edonork ulertu ahal dezake, ez dela hau boto merkeak aurkitzeko biderik egokiena.

Neurri eta baldintza hauen barnean baloratu behar lirateke Herri Batasunaren hauteskunde hauetako fruituak.

Ezin inolaz ere uka, testu inguru honetan, berrogeita gehiago mila lagun gorakadak hausturaren aldeko aukerari indartze eta finkatze latza ezartzen dizkiola.

Sasi demokraten komunikabideak ahalegindu



dira, eskainuen neurriarekin jendea nahas arazten, baina aurrez genioen bezala, zera garbi utzi nahi dugu: Madrilgo eskainuen bila ez gindoazela gu, gure helburuen aldeko borrokalarien bila baizik, eta hori lortu dugu. Gero D'Hont eta beste zenbaiten legeak erabiliko dituzte errealitatea nahasteko, baina hori da guri guttiena axola zaiguna.

Besteak beste, Nafarroan gertatua ahaztu ezinezkoa dugu: Ehunetik hirurogeiko gohorakada ez baita hain zuzen ere txantxetakoa. Gertakizun honek berak ere bide zuzenetik goazela azpimarratzea besterik ez du egiten. Esatea bakarrik ez baitda nahikoa.

Ez da inoiz gure helburua izan gizon «argi» batzuk hautatzea, haiek gero dena konponduko duten usteetan. Ez diogu botoa eskatu honoko edo halakorentzat, helburu eta programa batentzat baizik. Horregaitik, kanpaina egin eta botoa emanaz ez da dena bukatu denboraldi batetarako guretzat. Gure eskaerak asetzen etzaizkigun arte eguneroko jarduna eta borroka da gure programa.

Pakearen nahia eta beharra agerian ipini dugu denboraldi honetan eta baita horretarako bideak eskeini ere. Guri eskubideak errespetatu eta guri zor zaiguna ez bazaigu eman nahi, lortzearen alde indar guziekin etsi gabe saiatu beharko

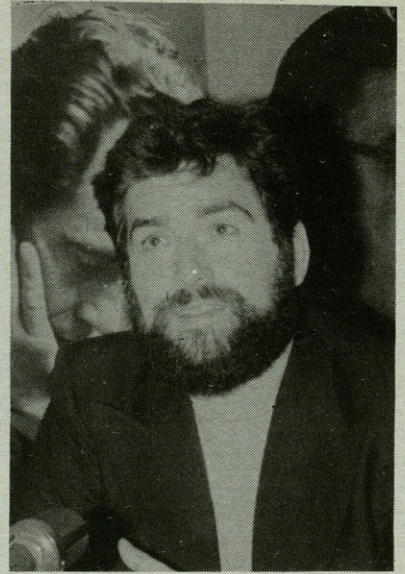
dugu, garbi utziaz nortzuk diren gerraren zale eta sortzaile.

Egun agintera igo direnek garbi jakin behar dute pakearen egarri badira, Euskadin KAS-en alternatibaren iturritik edanaz hase beharko dutela.

Amaitzeko, hilabetetik gora gose greban kartzeletan egon diren gure gudarien balorapenarekin bat egin nahi nuke zera diotenengan:

«Herri Batasunaren aldeko jendea gehiena aritu dena izateak eta Koalizio honen botoen gorkadak bi gauza adierazten digu: Alde batetik, ezin izan dutela euskal erresistentzia suntsitu nahiz eta horretarako izugarritzko eta lotsagarritzko eraso doilorak eta komunikabideen boikota jasan. Bigarrenez, Herri Batasunari beren botoa eman diotenak ez direla botoa eman eta gero etxean gelditzen direnetakoak: Kanpaina eratzen eta mobilizapenetan parte hartu dutenen kopuruak argi erakusten digu burrukarako gaitasun osoko boto emaileak direla Herri Batasunari berea eman diotenak. Horrek, etorkizunari begira asko pozten gaitu, burruka luze eta latza izango baita».

Antton IBARGUREN Herri Batasunako zerrendan atera da Senadurako.



Joan Mari TORREALDAI

Integrazioaren premia

Hauteskundeei buruz zerbait idazteko eskatu didate. Bapatean, eta inpresioen mailan idazten dut. Azterketa eta frogabide berezirik gabe. Ez dut, horregatik, ondorio orokorrik eta definitiborik ateratzeko batere asmorik, ez eta ahalmenik. Aintzin-ohar hauen argitan ulertu behar dira, beraz, notatxo hauek. Asmo bakarra dute, azter-pista baten garrantzia azpimarratzea, integrazioaren premia alegia.

Esandakoagatik bada, hauteskundeen analisiei buruz ez naiz murgilduko ni ur handitan. Atera diren azterketak ez ditut irakurriak, hasteko. Bat edo beste ikusi dut, alderdi politikoek egunkarietan emanak. Baina horiek ez dute piperrik balio, apologetiko hutsak bait dira. Kuriosoa: horien artean ez dut galtzailerik antzeman. Denak pozik, kontentu, irabazle. Hondamendua izkutatu ezin izan duten bakarrak, ematen du UCD eta PCE izan direla. Gainerako guztiak, Euskadin behintzat, pozik. Zer esanik ez PSOE, baina baita PNV, HB eta EE. PSOERI ez zaio arrazoirik falta, aitor dezagun. Baina gainerakoei? Botuak gehitzea gauza bat da, eta oso beste bat alderdia bera irabazten ateratzea. Areago Euskal Herria

ateratzea irabazten.

Dena den, politikoek periodikuetan agertu dituzten poz eta garaipen-deklarapen horietatik urrun ikusi dut nere burua. Eta nago niri bezala beste euskaldun askori gertatu izan zaiola. Pozaren ahogozoa ez baino dezepzioa izan da nere sentipen nagusia. Dezepzioa eta deslilurapena.

Ez dakit nik zergatik, agian desioak errealitate bezala jotzen ditugulako edo beste arrazoren batetik, baina botu abertzalea alde handiz ugariegoa espero (edo nahi?) nuen nik. Datuek, aldiz, besterik erakutsi digute. Euskadi autonomikoa eta Nafarroa batean hartzen baditugu, botu abertzalea botu «espainolista»ren azpitik aurkitzen dugu. Abertzaleak, %49; eta besteak %51. (El País egunkariak (82.10.30) atera zituen xifren arabera atera ditut portzentaiak). Euskadi autonomikoa bakarrik kontuan hartzen badugu, oster, botu abertzaleak %56,5 suposatzen du, eta besteak %43,5.

Esan dezadan izki txikitan, besterik gabe EAJ-HB-EE alderdiei emandako botua abertzaletzat jotzea, eta PSOE-UCD/AP-EPK-CDS alderdiei



emandakoa «espainoltzat» jotzea, xingleegi dela, sinplifikazio bat ere bai, badirela bestelako faktore anitz (langabezia aipatzen dute askok orain) tarteko. Sinplifikazio hau beharbada justitziaren aurka doake, baina azken baten errealitatearen lerro nagusiak hobeki antzemateko abantaila da.

Hauteskunde hauek abertzale/ez-abertzale parametrotan aztertuz, eta gorago emandako xifrak egiazkoak badira, horrek denak ispilatzen duen Euskal Herria ez da nere gustokoa. Ikaratzen nauen erdibiketa somatzen dut nik hor. Ez ote bi Euskal Herri? Ez ote bi komunitate? Bitan banatzen den, edoeta bana daitekeen Euskal Herri horixe litzateke gure etorkizuna hondatzeko biderik aproposena. Sinesturik nago Euskal Herria horrela erdibitzea, gure herriari etorkizuna ukatzea dela.

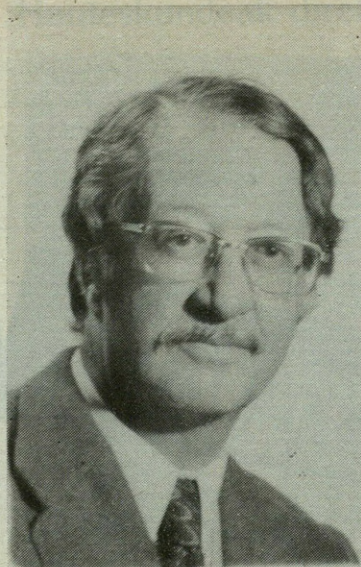
Euskal alderdientzat alarmargi gorriak piztu direlakoan nago. Arrisku handiak ditu botu-joeira horrek, botu hori nork eta non ematen den kontuan edukitzen bada batez ere. Oker ez bana go, botu «espainolista» hori, hein handi batean, inmigrazioari zor zaio, hots, gure herrian integrazteko gogorik edo aukerarik izan ez duen jendetaria horri. Bestalde, botu «espainolista» horrek Nafarroan eta Araban Gipuzkoan eta Bizkaian

baino munta handiagoa du. Etorkinik gabe eta Araba eta Nafarroa kanpoan utzita Euskal Herririk nahi ez dugunontzat, ezin, ba, uka kezkarri gertatzen ez denik botu-joeira honek adierazi nahi duena, edo nahiago bada, adierazi nahi lezakeena. Arazoari lehenbailehen heldu beharko zaio, beldur bait naiz zenbait partiduri erdibiketa hau errentagarri ez ote zaion gertatuko. PSOEk hauteskunde hauetan berauetan egin jokua esanguratsua da, ez ala?

Hauteskunde hauen datuen argitan sekula baino urgenteagoa da integrazioaren arazoa plazaratzea. Kontzientziatze-ekinaldi bat muntatu behar da, problematika kaleratu behar da, inkesta baten bidez Euskal Herriko jendetaria ezagutu behar da, integrazioaren bideen eta helburuan eztabaida-sail sistematikoa programatu beharko litzateke.

Integrazioaren arazo hau aintzat hartu eta seriotan planteatzen ez bada, jai dugu.

Joan Mari TORREALDAI «Jakin» aldizkariaren zuzendaria da.



Federico de ZABALA

Urriaren 28-ko hausteskunde jeneralak

Hauteskunde hauetan, PSOE-ren igoera izango litzateke atentzioa deitzen duena. Baina alderdi honetaz aparte, beste zenbaitek ere botoen igoera bat sumatu dute. Honela, euskal alderdi hauek dauzkagu: EAJ-PNV, HB eta EE. Aurreko Hauteskunde Jeneraletatik igoera bat sumatuz.

—Zerk motibatu du igoera orokor hau? Erah-tzun errexu du galdera honek: jendearen parte hartze ugariak.

—Zerk motibatu du abstentzioaren beherakada hau, 1977-tik 1978-raino, %33,25-ko igoera bat-tetaraino igotzen joan zenean eta %45,07-raino, 1980-eko Hauteskunde autonomikoetan?

—Zerk motibatu du jendearen mobilizapen hau? Arrazoiez esaten da: golpismoari Demokra-ziak eman dion erantzun gogor bat dela. Hots, «voto del miedo» sortu duten alderdien interesei

alderantzizko erreakzio bat. Arrazoi honengatik ematen zaie, joan den 28-ko Hauteskundeei, ga-rantzia.

Baina guk uste dugu «voto del miedo» horre-kin soilik ezin dela abstentzionisten masa hau mugitu. Honetarako komunikabide kontrolatu batzuek (batez ere RTVE) funtsezko joku bat izan dute arazo honetan; irabazle emanaz PSOE alderdiari eta era berean Felipe txapeldun eginaz.

Honetara lagundu du UCD-k emandako es-pektakuluak (gobernuko alderdia izanik) bote-rean disolbatzean, pertsonalismo borroka lotsa-garri batzuegatik. Arazo guzti hauek indarra eman diote mimetismoaren botoari. «Caballo ga-nador» esaten dutenari botatzea. Boto honek ez du ideologiarik, ez eta ere sentipen sakonik, sortu den bezain azkar desagert daitekeen boto kojunk-turala bakarrik da.



Hauteskunde hauek 1977ko Hauteskundeak gogoratzen dizkigute. Urte honetan izan genuen abstentzioa %20,44 izan zen eta orain %23,44koa izan dugu.

Bi hauteskundeetan PSOE-k erresultatu onak izan zituen. Hemendik atera daiteke baieztapen hau: Partzipazioaren gehitzeak PSOE-ren botoa gehitzen duela.

Baina uste dugu, ez dela zuzena arrazoipen hau. Zeren, euskal alderdiek ere haundipen bat sumatzen dute, lehen esan dugun bezala. Honela: EAJ-PNV 130.000 bototan gehitzen da, HB 34.638 bototan (EMK eta LK1 gehituz) eta azkenik, EE 12.975 bototan.

Boterearen iharduerak generatzen duen desgastaren gain, EAJ-ak gorapen bat izan du; eta hau garrantzi handikotzat hartzen dugu. Zeren, kontzientzi nazionalisten indartze handi bat da —Iñigo Agirrek esan zuen bezala.

Hauteskunde hauek erakusten digute —Euskal Komunitate barruan— alderdi nazionalisten (EAJ-PNV, HB eta EE) eta zentralisten (PSOE eta eskubiko koalizioa) arteko erlazioak gure alde jarraitzen duela: Honela alderdi nazionalistek %42,2 errepresentatzen dute eta zentralistek berriz, zentsoaren %31.

Beste alderdiei begira; ahalegindu behar gara Euzkadiko arazoetaz dialogoetan hastera, negoziazio batzuetan bukatzeko. Adibidez: biolentziari, langabeziari, ekonomiari etabar... dagozkion gaietaz. Dirudinez, hontaz alderdi batzuen jarrerak itxaropenezko bideak irikitzeke posibilitatea ematen dute.

Federico de ZABALA *Eusko Alderdi Jeltzalearen zerrendan senadore atera da.*

MUSIKA ESKOLAK ETA EUSKARA

ren pean daude azken finean, berriki Zentru Errekonozitutzat ezagutuak izan badira ere. Beste alorretan sartzeke (finantzabide etabar sartzekorik baluketen arren, gaurregun gaiok eskoletan ofizialki irakatsi behar lirartekeela baiteritzot) hizkuntzaren alorra ukitu nahi nuke.

Hasieran euskaldunak eta erdaldunak bereizten dira eta euskaraz mintzo diren irakasleak dituzte haur euskaldunek. Honek ordea, ez du esan nahi musika euskaraz irakasten denik. Tratamentua bai, agian euskalduna dute, baina gaia eta gaiari dagokion teknika osoa españolez irakasten zaie. Frogatzat hor daude lehen egunetik espāñolik ez dakiten haurrei irakasten zaien BLANCA, NEGRA, REDONDA, e.a., geroago 2. edo 3. urtean edo, euskaldun eta erdaldun nahastu nolarebait eta dena espāñolez irakatsi ahal ukaiteko. Soilago esanik, haur euskaldunen erdararako integrazio biribil bat prestatu-rik dago, gaur oraindik musika INORK euskaraz landu ez duelako edo lantzea NAHI EZ DELAKO.

Beraz, geure haurrentzat Ikastola beste eskolarik nahi izan ez dugun gurasoon haurretatik hasirik, haur euskaldun guztien erdalduntzea dakar gaur-gaurkoz musika-ikasketak. **LOTSAGARRIA!** Hemezortzi urte dira Ikastolak hasi zirela!

Bada musikari euskaldunik gaurregun, baita musika-irakasle euskaldunik ere. Bil zaitezte azkar jaun-andreok eta presta ezazue gutxieneko hiztegi bat (kiroletan ari diren bezala) itzul itzazue textuak edo berridatz itzazue, gauza zailagoak idatzi dira eta, eta gera ezazue haur euskaldunak erdalduntzeko muntaturik dagoen makina berri izugarri hau. Eta mesedez, ez itxoin! Ez itxoin halako edo horrelakok erabaki arte ez dute erabakiko eta. Itxoin ez gero, betikoa gertatuko da, alegia, hemendik hoge urtera musikari eta irakasle guztiak analfabetoak izango direla musika euskaraz erabiltzeko eta betiko gupilari birak ematen arituko garela beti.

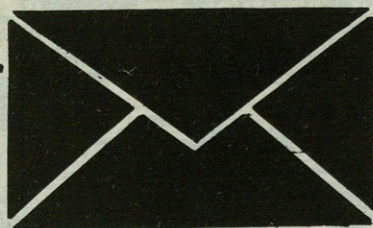
Azken urteotan batez ere eta lehen-go Musika-Banda eta besteren hondarren babesarekin edo bultzadarekin nahiz zenbait gurasoren eraginez, zenbait Musika-Eskola sortu da gure herrietan zehar. Hasierako ikasle-kopurua zenbait hamarrekotik kontatzen bazitekeen ere, gaurregun zenbait ehunekoz kontatu beharra dago eta hori oso onuragarria da Euskal Herriko Musika-Kulturarentzako. Esan beharrik ere ez dago, ikaslego honen zati handi bat, Ikastolako haurrez eta beste Ikastetxe batzuetako haur euskaldunek osatua dela. Hau da behinpehin Beasaingo kasua eta Gipuzkoako herri askotakoa ere berbera tsua izango dela deritzot.

Dena den, Musika-Eskola hauek, Donostiako Kontserbatorio Ofiziala-

Behar ditugu abesbatzak, musikoak, orkestak eta gaineratikoak, baina euskaldunak behar ditugu eta oinarritik behar ere, ez euskaldun analfabeto espāñolez ikasiak, eta jaun-andreok bide horretatik goaz.

Zentru ofizialek dute honekiko erantzukizunik larriena, baina beste gai guztietan bezalaxe, hauek ez dute musikaren euskalduntzerik eragingo, gehienera ere beste batzu egin onetsi baizik. Bil zaitezte bada musikari euskaldunok eta presta ezazue gaia, gure haur euskaldunentzat, bestela Musikaz eta Musica Vascas ere espāñol ederrean mintzatzen jarraituko baikara betidanik gaurdaino egin izan den bezalaxe.

MURUMENDI



ETA IPARRALDEKO AEK ZER?

Harriturik irakurri dugu bai EGINen, bai ARGIAN (948 alean) Baionako Mende Berri taldearen ikastaldiaz «aurtengo ikastaldian zegoen bat»-ek egin artikulua. Horra zerk harritu gaituen: artikulua guzian ez da hitzik ere erraten iparraldeko GAU ESKOLAK-AEKz. Balentria ederra! Iduri baitu horrela Mende Berri bakarra dela iparraldean ari!

Ba dela, ez da dudarik. Ikastaroak antolatzen dituela ere ez. Eta gainera erran genezake lan baliosoa egin dutela gau eskolak loturarik gabeko iniziatiba bakartiak zirelarik; nahiz Mende Berri-n ibili direnek dioten ikastaldien antolatzearekin heien helburuek ez zutela euskararekin ikusteko handirik... Ez gara baieztatzeraz joan.

Beti ere dakiguna da duela bizpahiru urte iparraldeko erakasle guttiz gehienek GAU ESKOLAK-AEK sortu zutelarik alde batetik ez zela Mende Berriko erakaslerik agertu, eta bestaldetik ez zitzaiola nehoi burutik pasa AEKren seaska Mende Berri zitekeela. Hain segur, ba zuten orduan arrazoin bat baino gehiago.

Geroztik AEK azkartuz joan da iparraldean eta erakasle gehienek horra buruz obratu dute, iparraldeko berreuskalduntze koordinaketa publikoaren muntatzeko... salbu Mende Berriko hiruzpalau erakasleek, ez direnak egundaino AEKn lanari lotu. Jaz ideia polit batekin jin zaizkigu hala ere: AEK elkarte kulturalen



federazione bat bilakatu behar zela! Eta zer gehiago?! Buru-buztanik gabeko proiektu honen kritika alfer batetan sartu gabe, dugun erran haiek pribatasuna hautatu badute, gu publikotasunera goatzila. Bakoitzari berea.

Bururatzeko zenbait gauza erran nahi genioke «aurtengo ikastaldian zegoen bat»-i. Hemen erakaskuntza mailan pauso handiak eta azkarrak emaiten ari garela AEKren eraginez, ba dugula Didaktika Talde bat erakasleen ikastaroak antolatzen dituen, erakasle guzien esperientziak biltzen dituen, materiale osagarriak ateratzen dituen (Ttanttaka 1-2-3), ikastaldiak antolatzen dituen gure esperientziaren aztertzeak erakutsi dizkigun planteamendu pedagogiko xuxenago ba-

tzuekin gainera, eta abar ez aski luze bat.

Azkenik Mende Berri-ren itxaropenak aipu dira ikasleak azkarrago ikasteko eta hirietako giroa euskalduntzeko. Kontent gintezke, talde protagonismo lotsagarriak alde bat utzirik, beste langile batzu balire euskaltegiak sortzen ditugularik, gau eskolak auzotegika muntatzen antseatzen garelarik, euskara karrikara ekartzen dugularik pesta, animazione, kanpaina eta abarren bidez, ororen buru gainerateko xede edo helburu gorderik gabe euskal herriaren berreuskalduntzera buruz ari garelarik, hori baitugu guk helburu bakarra.

Iparraldeko AEK-ko erakasle batzuek.

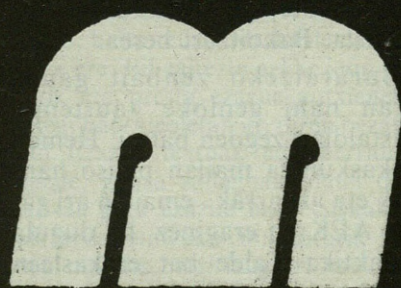
AUZMENDI

JAZTEKO MILA AUKERA, BAINA AUZMENDI
BAKARRA DUGU.



SASTRE VERGARA, 1 DONOSTIAKO ESTILOA

kirolzaleen zerbitzutan



miner

donostia



271050 eta 270447

Urik ezaren irtenbide bat

Uraren arazoa beti izan ohi da oso larria; ur gehiegi ez omen da oso ona (Valenciakoa gogoratu), dena den eta dirudienez, Euskal Herrian egun, arazorik garrantzitsuena ez da ur sobera, urik ez baino. Aurtengo uda, aspaldidanik jasan dugun udarik lehorrena izan da; uztailen eta abuztuaren geure zingira eta urtegietan uraren urritasunak bat baino gehiago kezkatu du. Errekak urik gabe, zingiren barneko sekretuak aidean, etxeetan ur murrizaldiak... Inoiz baino gehiago, sarriago, mintzo da aurtengo urari buruz. Orain, eta zaparrada batzu igaro ondoren, belarra eta fruituak jaso ondoren, ez omen gaude hain urduri baina oraindik ere, asko falta da errekek eta zingirak ohizko mailetan egon daitezen.

Araban agian Bizkaian eta Gipuzkoan baino gehiago jasan du lehortea lurrak, min handiago egin dio urik ezak lurrari. Nafarroan ere ez da gutxiagorako izan. Arabako zingirak oso oso baju daude, era —eta dagoen tokietan soilik— inoiz baino gutxiago da. Landatik pasatuz ur azpiko herriko etxeak ikus daitezke —sekula gertatu ez dena—.

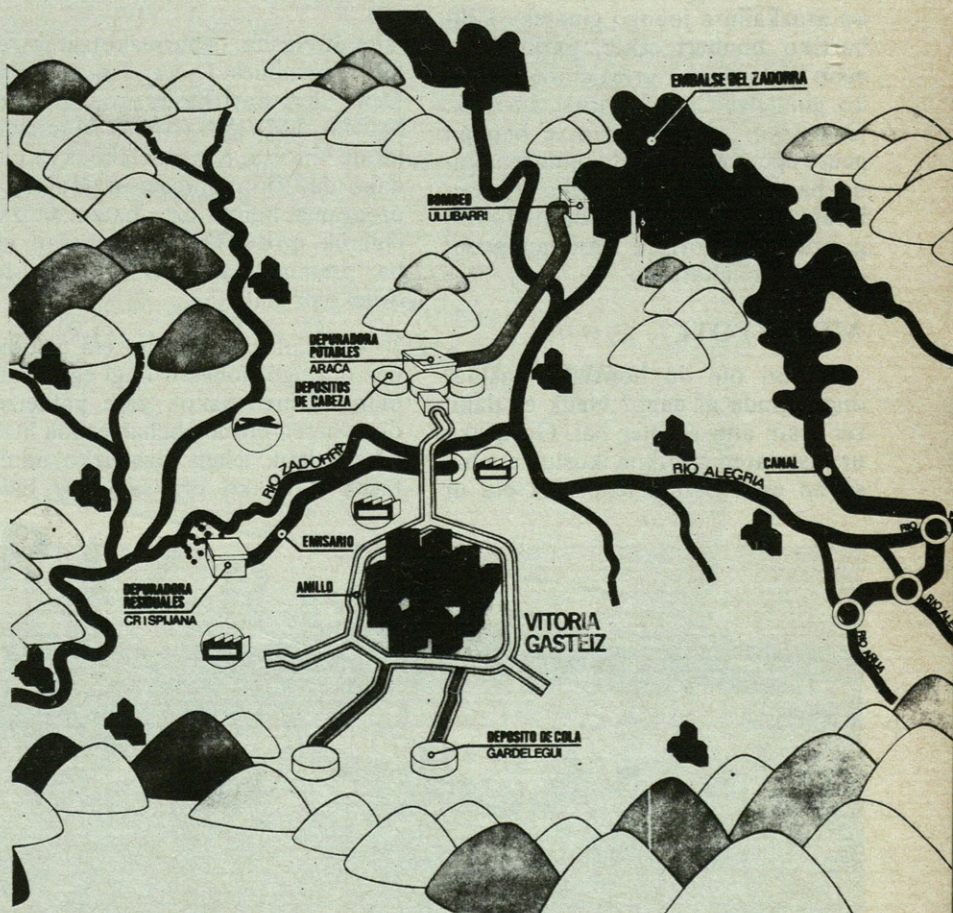
Aurreko guztia ikusirik, pozik eta itxaropentsu hartu dugu gasteiztarrok udaletxeak egindako plangintza. Egia esan, plangintza honetan udaletxea aparte utzirik, Diputazioak eta Madrilgo gobernuak ere eskua sartu dute; izan ere presupuestoa 5.000 milioi da.

URAREN ZIKLOA

Honela nahi izan dute Gasteizko uraren arazoa konpondu, lortuko duten ala ez da orain eta hemen aztertze gaia, geroak emango bait digu erantzuna.

Uraren ziklo osoa egin dute; eta hona hemen bi hitzetan zer den ziklo hau: Gasteizen sartuko den ur guztia garbia ateratzea; hots, ura sartze eta irtetzerakoan garbitzea. Metodo honen bidez, eta oinarritzko infraestruktura bat eginez, Gasteizek ura izango du 2.000. urtea arte.

URAREN ZIKLO OSOA



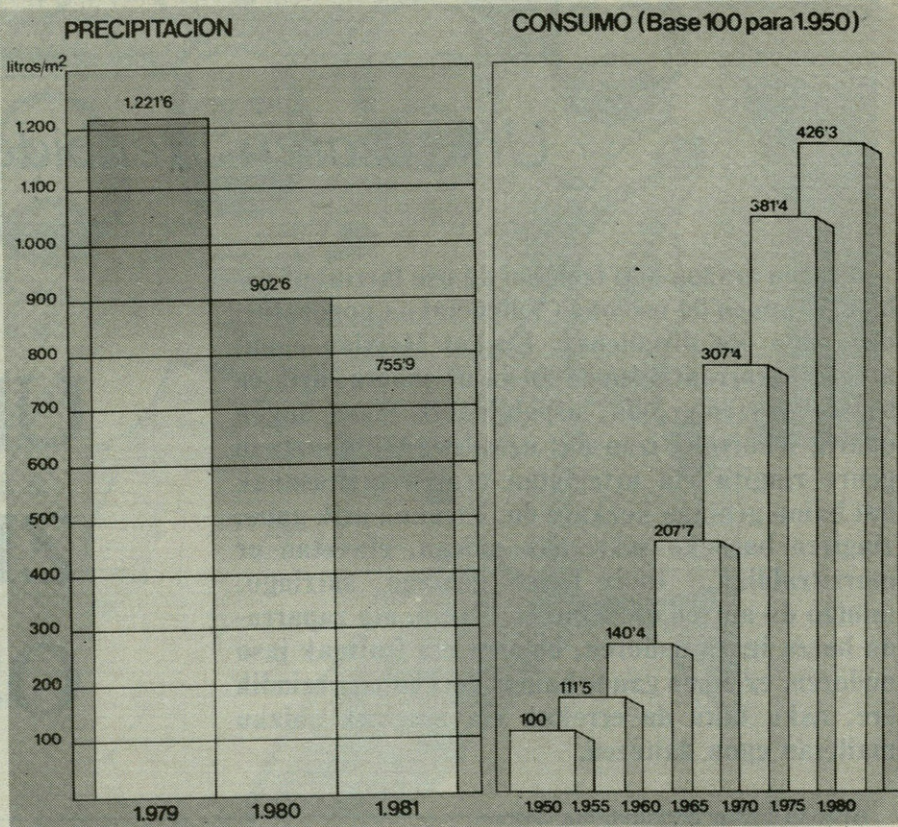
Infrastruktura eta plangintza guzti honen lanak 1979an hasi ziren eta aurtengo abuztuan iritsi da «ur berria» Gasteiza. Araca eta Gardelegin izugarrizko urtegiak eraiki dituzte, lehenengoan esate baterako, 30 miloi litro gorde ditzaketen bi urtegi daude jasoak arazkailuaren alboan. Hori litzateke Zadorra ibaiaren zingiratik hartutako ura garbituko lukeen arazkailua, baina bada beste bat, Crispijan alegia, Gasteiz eta inguruko urak daraman zikinkeriaz garbituko duena Zadorra ibaira pasa baino lehen.

URAREN BIDAIA

Gu geu ur tanta bat bagina honako buelta emango genuke. Hasteko eta Añua, Alegria edo Arganzubi ibaitik Zadorraren zingirara, handik Aracako arazkailura joango ginateke Ullibarriko bonbari esker; garbi garbi egon bezain laster urtegietarara pasatuko ginateke Gasteiza iritsi aurretik. Gasteizko lantegi edo etxe batetan geure egin beharra bete ondoren, kanal baten bidez Crispijanako arazkailuraino iritsiko ginateke berriro garbi gaitzaten Zadorrara hasieran geunden gisa bueltatzeko.

MEREZI OTE?

Merezi ote du honelako gastua? ongi eginda al dago? Neuk ez dakit zer esan; antza denez bai. Gasteizko ur egarriaren grai'koa ikusita, eta hasieran esan bezala lehorteak eta ur



falta direla eta, beharrezkotzat jotzen dut presupuesto eta lan guztiau. Dena den hau hasierako azterketa bat da, AMVISA (Aguas Municipales de Vitoria, S.A.) delakoak emandako datuekin, etabar; oraindik, eta programa honek urte batzu dauzka iadanik, ez dut kritikarik entzun, eta bai premia handia. Oztopoak, Ma-drilekoak soilik.

Abantailak ugari dira eta dirudie-nez oraingo honetan ongi egin dute; baina hemen askok zera galdetzen diete beren buruei, beharrezkoa litzatekeen hau, lehen Gasteizko udale-txeak Arabako ura saldu ez balu.

Ongi jokatu ote zuen Gasteizko uda-letxeak —ala diputazioa izan zen?— zingiretako ura Bilboko udaletxeari saldu zionean.

Hemen eta beti nire ikuspuntutik, bi puntu ikutu behar dira, bata, Bil-bok ez duela urik eta nonbaitetik er-dietsi behar duela; orduan —duela urte batzu—, erosi bazuen primeran beraientzat, Gasteizko udalak ez zuen oraingo lehorteak aurrez ikusten jakin. Orain, eta hau da kontutan hartu beharko genukeen bigarren puntua, ur hori salduta dago eta ziklo hau beharrezkoa da.

X.E.



Azaroaren 28-an ARGIA-ren eguna

Igande goiz bateko lana eskatzen dizugu, ordu pare batekoa.
Zertarako hasi berriro ere betiko leloak errepikatzen, Euskal Herrian kultur lanetan behintzat, euskara tartean dagoenean behintzat, inork ez duela ezer erregalatzen, zer-bait nahi badugu geuk egin behar dugula?

Berriketarik ez. Oraingo honetan azaroaren 28an ARGIAren mahai bat jartzea.

Zertarako?

- zure herriko jende guztiak ezagutu gaitzan.
- euskal irakurleak ugariagoak izan daitezen.
- euskararen alde dagoela dioenari konpromisoa eskatzeko.

ANTOLATU ZUK ERE ARGIAREN MAHAI BAT

Zure herrian edo auzoan ere mahaiak montatu behar dira. Harpidedun berriak egiteko paperak, dirua biltzeko eraskailuak, txartelak... Materialak bialduko dizkizugu. Baina zuk mahaiak montatu behar.

Hitz egin ezazu azkar, ARGIAren inguruan mugitzen direnekin

euskararen aldeko ekintzetan dabiltzenekin

Kultur lanetan ari direnekin

euskalduntze-alfabetatze lanean ari direnekin

zure lagun euskaltzaleekin.

Mahairik osatzen ari badira, haiengana bildu, denon laguntza ere beharko da-ta. Edo zuk antolatu bestela zure herri edo auzokoa. Dei ARGIAra, goizetik.

(943) 28 33 99

«EUSKARAZ BADUGU
PRENTSA.
EUSKARAZ BADUGU
ARGIA»

AEK eta BILBOKO UDALETXEA

AEKk Bilboko udaletxeko dirua metraliletak erosteko erabili izan den aitzakiaz Koordinakundea berriro baztertu nahi PNVk.

Bilboko udaletxeko Kultur Batzordeak erabaki bat hartu du aurrerantzean udal funtzionarioek euskarazko klaseak AEKren eskutik jaso beharrean Hizkuntz Eskolan har ditzaten. Erabaki honetan aipatzen denez AEKk 12 urtez erabilitako udal lokalak utzi egin behar izango ditu. Kultur Batzordeko buru den Olaetxeak jauna zalantzan jartzen zuen AEKren irakaskuntza sistema eta irabazitako diruaren helburua. Handik lasterrera Iñigo Agirrek AEKk Bilboko udaletxean euskarazko klaseak emategatik irabazitako dirua gero atentatuak egiteko metraliletak erosten gastatzen zela esan zion «El Diario Vasco»ren kazetariari. PNVk Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundea baztertu egin nahi du.



Alderdi Ederren, Donostiako AEK klaseak ematen.

(Gallego argazki)

Arazoa aurretik badator ere Bilboko udaletxeko Kultur Batzordeak harturiko erabakiaz baliatuko gara gaia aztertzeko. Batzordeak PNVren baietaz, erabakia hartu zuenean bi helburu zituen Olaetxearen hitzetan: Fruiturik eza eta instituzioenganako konfiantza. «Arazoi nagusia guk koordinaketa instituzio batekin nahi dugula da, Hizkuntz Eskolarekin alegia. Gainera —azaltzen zuen Olaetxeak— irakaskuntzan zorrotasun gehiago espero dugu. Guk uste arazoa serioagoa dela, eta erabakia berreuskalduntze prozesuari eman nahi diogun filosofiarekin ados dago Eusko Jaurilaritza onartzen delako, instituzioak.»

Olaetxea prentsaurrekoan fruiturik ezaz kezkatzen zen «ez dugu, zinez diot, fruiturik ikusi. Irakasleek ez digute erresultaduen balorazio indibidualik egin» eta PNVko kontzejal honen ustez udaletxeak ezin du ja-

rraitu sistema hau ordaintzen, azterketak egin behar dira hilero, egunero nortzu falta diren begiratu eta ikasleek kurtso amaieran azterketa bat gainditu behar dute derrigorrez.

AEKren ustez arrazoi hauek ez dira benetakoak, «PNVk euskararen irakaskuntzan zorrotasuna behar dela uste badu gurekin konforme dago, gu euskararen irakaskuntzan zorrotzak gara, ebaluaketa iraunkorra egiten diogu ikasleagoari, erresultaduen benetako kontrola eta planifikazio egokia. Baina erabaki honen egiazko arrazoiak ez dira horiek, hau begi bistan dago. Hemen Korrika kanpainen gertatu zena berriro gertatzen da: AEK baztertu nahia, Koordinakundea baztertu nahi dela horretarako edozein aitzaki bilatuz. Guk Olaetxeak esandakoari argi eta garbi erantzun diogu puntuaz puntu eta ez dugu inolako oztoporik gure irakaskuntza sistema eztabaidatzeko, baina

Olaetxearen arrazoiak ez doaz hor-
tik.»

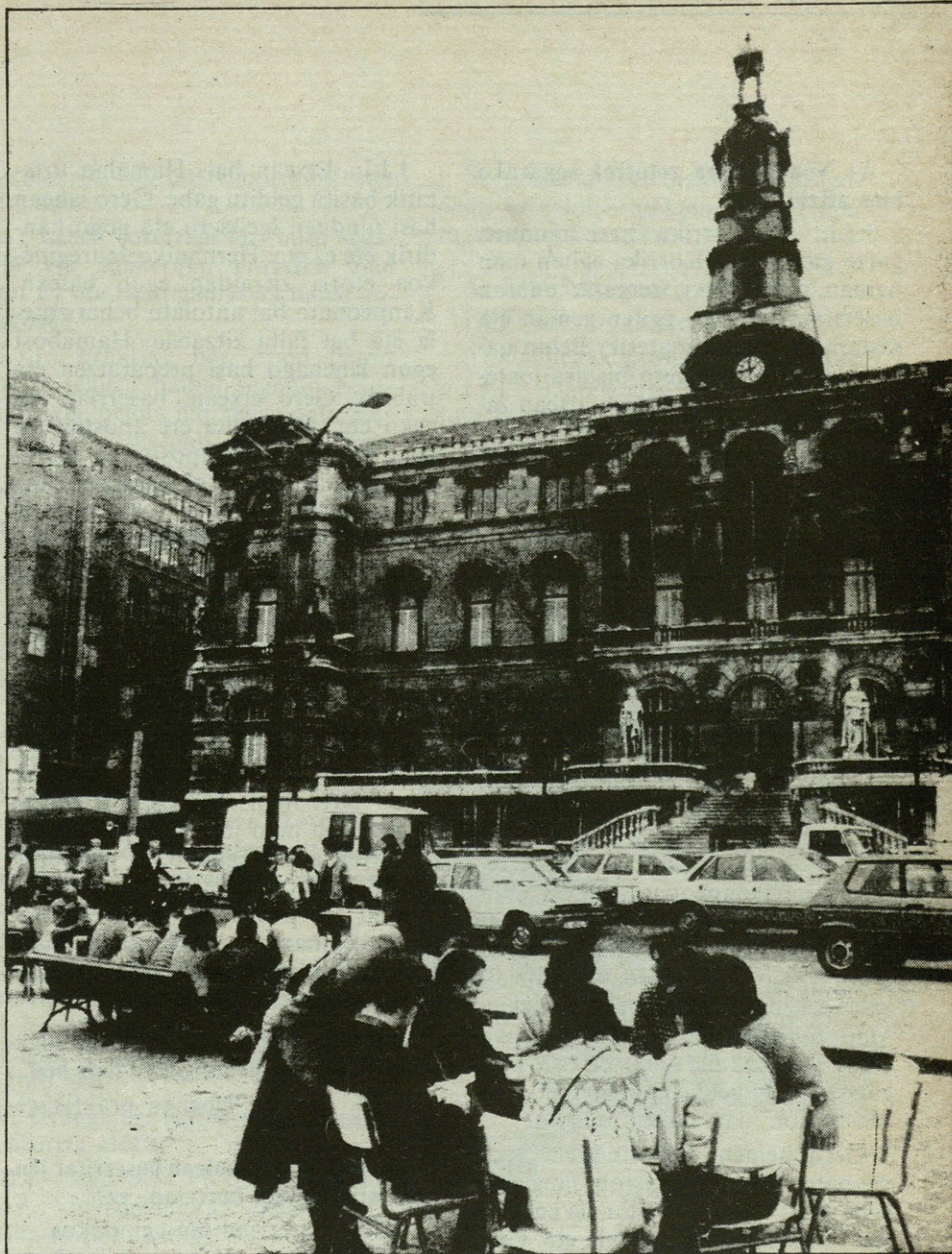
Kultur Batzordean Tasio Erkizia, HBkoa, erabakiaren kontra altxatu zen funtzionari multzo batek izenpeturiko AEKren proposamenaren aldeko komunikatua erakutsiz. Funtzionarien ustez AEKren proposamena egokiena zen, diru aldetik ere, eta pozik zeuden AEKrekin. Baina Olaetxea bere prentsaurrekoan datu hauek ukatzen saiatu zen, diru aldetik AEKrena egokiena zela. Olaetxeak AEKren proposamena 3.689.600 pezetatakoa zela esan zuen, Hizkuntz Eskolarena 3.780.000 pezetatakoa zen bitartean. Olaetxeak puntu honetan irakasleen soldataz hitzegi zuen, iaz AEKren irakasleek 600 pezeta kobratzen zituztela orduko eta aurtun % 15eko gorakadarekin 800 pezeta kobratuko omen zituzten, Hezkuntz Eskolakoek 1.500 pezeta kobratuko zituztelarik.

«Baina kontuak ateratzen hasiz gero bien arteko diferentzia oso eskasa dela ikusten da eta ez dakigu AEK-ren kasuan hor tartean geratzen den diru hori nora doan» esan zuen Olaetxeak.

AEKren erantzuna berehala dator «Olaetxea jaunari 900 pezeta, material gastu guztia sartuta, ordaintzea edo 1.500 materiala sartu barik ordaintzearen artean oso diferentzia gutxi dagoela uste badu, AEKk ez du horrela uste, ezta herri honetako inork diferentzia hori bere poltsikotik atera behar badu. Dirudienez matematikatan ere kriterio desberdinak daude. Gainera, esan beharra dago iazko funtzionarietako klasetarako izendatu zen presupostua 3.689.600 pezetakoa zela baina gastatu zena ez zen hiru miloitara heldu eta sobran geratu ziren 600.000 pezeta udaletxeari itzuli genizkion. Beste datu bat ere ba dugu, iaz aurten baino talde gehiago zirela euskara ikasteko, horrela argi dago AEK-ren zerbitzua ez zaiola udaletxeari hain garesti ateratzen».

Baina AEK gehien mintzen duena Olaetxearen intsinuazioak dira «AEKk zerbitzu hori betetzearren hartutako dirua Alfabetatze, Euskalduntze Koordinakundearena da eta Koordinakundeak, nahiz eta Olaetxea jaunak zalantzan jarri, diru hori euskararen irakaskuntza eta zabal-kunderako besterik ez du erabiltzen».

PNVk aldiz ez die jaramonik egiten AEKren erantzunei eta euskaltegi berri batzu zabalduko dituen aurtengo kurtsorako, horrela funtzionariak Hizkuntz Eskolara joango lirateke baina «AEKk bere eskusiba gal dezan» helduentzako euskarazko klaseak eratuko ditu, udaletxeak berak sorturiko euskaltegietan. Udal euskaltegi hauek toki hauetan jarriko dira: Txurdinaga, Atxuri, Deustua - San Ignazio, Indautxu, Rekalde, Zorroza, Santutxu, Matiko eta San Adrian. Auzo hauetan, gehienetan ba dira gaur Gau Eskolak eta ikusten denez udaletxeak sorturiko euskaltegiek hauen lekua betetzera etorriko lirateke. Erabaki hau ez da edozein momentutan hartu «matrikulatzeko epea amaitu berri da eta horren zain egon dira Gau Eskolak lokal barik uzteko eta bide batez infrastrukturek gabe» diosku AEKko arduradunak. Erabakian desanesionatzeko bidean dagoen Txorierri ez zen aipatzen baina hemen ere Gau Eskolei gelak kentzen hasi dira. Horrelako bat gertatu da esaterako Derioko



Bilboko Udaletxearen aurrean AEK-ko talde zenbait lanean.

(AEK argazkia)

Gau Eskolarekin, bertako arduradunari gutun bat heldu zaiola zera esanez: «El Sr. Teniente Alcalde Delegado me ha comunicado como Director del centro, que proceda a dejar en suspenso la autorización para las clases de Euskera y recoger las llaves, hasta la legalización de la situación de A.E.K.».

Euskaltegi berriak Gau Eskolak suplantatzea datoz eta Olaetxeak hasitako bideari orain Iñigo Agirrek jarraitu dio. Olaetxeak AEKk udaletxean irabazitako dirua nora doan galdetzen zuen eta Iñigo Agirrerren

urratsak aurrerago joan dira metralletak erosteko erabili dela esanez. El Diario Vasco»tik hartutako zatia pre hitzak dira: «Iñigo Aguirre, candidato al Congreso, afirmó que parte del dinero recaudado por una organización que ha dado clases de euskera en el Ayuntamiento de Bilbao ha estado destinado a pagar las metralletas que se han utilizado en los atentados de estos últimos días. Por eso —continuó— este organismo ya no está en el Ayuntamiento».

José Ramón EGILUZ

A: Nondik nora zetorrek segarako hire afizio hau?

J.J.I.: Ni korrika hasi ninduen gazte gaztetatik. Korrika egiten nian bainan pista gutxi, zergatik udaran baserrian lan asko egiten genian eta pistara ez zitxion joaterik. Behin baserrian lan eginez gero pistara joateko ere gaizki eta... Anaien artean zaharrena ni ninduen eta baserriko gastigatuena ere ni. Dela dela beti ibili izan nauk korrika. Krossa ere egiten nian...

Soldaduskan eduki nian korrika egiteko denbora eta aukera. Gustora pasa nian, ze gauza bat gertatu huen. Gure kintari oso soldaduska motza tokatu zitzaion, hamabi hilabete terdikoa. Orduan Madrila joan gintuen kanpeonato de España militarra korritzera, sei hoberenak kanpeonato del mundo militarra korritzera joan behar zutelarik. Italin huen gainera, eta esan nian, «bestela ez diat hura sekulan ezagutuko» eta hirugarren atera nian kanpeonato de España. Etorri gaituk Madriletik bueltan kuartelera, Burgosen nitxion ni, eta inor ez zegoela, hi. Denak lizentziatu zituztela. Hiru egun egin genizkian Madrilen eta han inork ezer ez zitxian. Trasteak hartu eta etxera! Pena galantarekin gelditu ninduen ni, kriston ilusioa nian Italira joateko.

Gero hemen ibili ninduen. Kanpeonato Vasco-Navarren laugarren egin nian. Gero profesionala egin behar nintzela eta ez nintzela eta. Gero egin nian Iruntxiberrirekin mano mano. Jokatu nian eta hura galdu egin nian. Gero Usuagak sega apustua egin zitxian. Batek sega egin eta gero Iruntxiberrik hamar kilometro korrika. Biak elkarrekin nere kontra. Aurrengo apustua nian segatan eta errez irabazi nitxien.

J.J.I.: Etxean bai. Hamalau urtetatik hasita gelditu gabe. Gero lanean hasi ninduen igeltsero eta gogo handirik ere ez eta. Hernaniko Jaureginekoa etorri zitzaidan egun batean. Kanpeonato bat antolatu behar zutela eta bat falta zitzaiera. Hamabost egun lehenago hasi preparatzen eta irabazi. Gero etxean, baserrian lan asko eta. Gure aita ere apostuzalea izan duk bainan, apostua preparatzen duenak ez zeukak baserrian lana behar bezala egiterik... eta aita ez huen alderdi horretarakoa. Gero hura irabazi nuen garaian ilusioa ere egin zitzaioan eta hor hasi ninduen, kanpeonatotan eta. Zortzi urte ordutikan.

Joan den urtetan esan zitxian Arriak jokatu zidala. Aurten, «gero berandu igual izango duk», eta martxoan, azken aldean edo horrela, retoa jarri nian **BALDIN BAZEN**. Nik gogoa nian jokoa lehengo gizon zaharren erara egiteko, bi ordutara. Erretiratzekotan ere ibili ninduen, eta aurten ere pentsatzen nian erretiratzeara... bainan azkenengo kanpeonato hau ez duk atera uste bezala eta datorrenean izan beharko dik.

A: Nola egiten duk hik orain segatan? Baserrian behintzat ez haiz bizi...

J.J.I.: Ez, ez, lehengo praktikarekin...

A: Bainan normalean baserritar jendea aritzen duk horretan, ez?

J.J.I.: Baserrian lan egindakoa.

A: Entrenamendu bereziren bat beharko duzue bada?

J.J.I.: Entrenamendua..., hi pentsatua ez baldin bahago konkurtsoren batera joateko, baserrian normalean aritzea duk. Bestela berriz, ilusioa jarria baldin badaukak premioresn batean, erreminta preparatu behar duk

«Penakin etorri ninduen soldaduzkatikan»

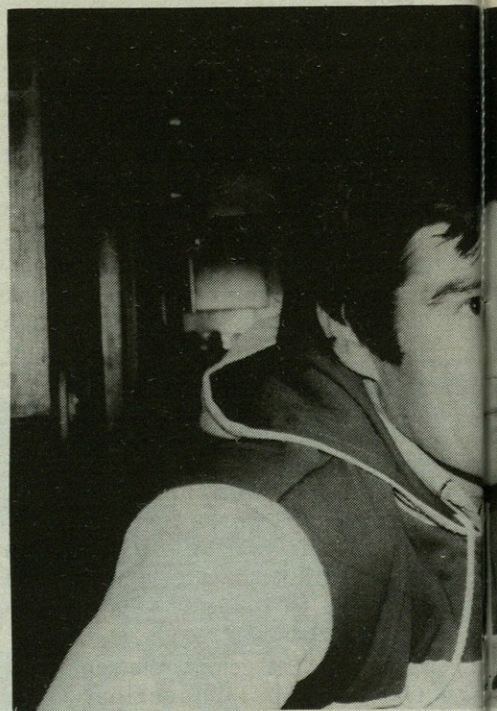
A: ...eta orduan hasi hintzen segan...

J.J.I.: Bai, bainan ez nitxion ni orduan oso interesatua segan, apustuak eta...

A: Bainan etxean egingo huen segan...

eta saioak egiten hasi. Haiek normalean baino handiagokoak izaten dituk. Batean eta bestean saioak egin eta behin preparatu orduko, minutuko hainbeste ebakitzen diagu, edo hainbat metro, eta hor ibiltzen haiz...

Bainan profesionalen bat tartean ez



J.M. IRAZABAL «SORGINKERIA» DAUZKA

«Gizona ez da metrotan aritzen aita ume garaian, «ez etan metrotan». «Badira gizon txikiak metrotan diagoak direnak».

Orduan aditu genion kasea. Gero ezagutu ditugu gizon txikiak... era guztitakoak ezagutzen ditugunak...
lakorik apenas.

Gizon indartsua da hau, metrotan aritzen da.

Pizkorra bezain alaitzua da. Txikia bezain handia. Txikiak bezain handiak.

Herri honetan ezagutzen ditugun gizonak, gizonagoak. Uste dugu zusta SEU...



ZUSTA: ERIA ASKO SEGA»

«...tzen» esaten zigun gure
...arra besotan edo izterre-
...ioen, besteak baino han-

...ehiegirik egin gabe.

...txikiak, handiak, kaxka-
...ditugu, baina hau beza-

...man indartsua bezain apa-

...ndoa bezain azkarra.

...ia baino handiagoa.

...gun giza-handi askotxo

...ZONA da Juan Jose Ira-

...ARIA.

bazegok ez duk horrelako kontrolik eramaten.

A: Lehen baserrian bizi huen segalaria eta eguneroko praktika zian sega. Ez ote ziren gaurkoak baino hobetoak?

J.J.I.: Praktika bai, orain baino gehiago seguru, baina segatan, pelotan bezala, pelota hau dela edota beste dela, bada segan ere igual: sega

Sorginkeria asko dizkik segak. Jendea ez zaiok iruditzen baina... ikaragarria, asko, asko.

A: Etxe bakoitzeko sekretoak?

J.J.I.: Sekretoak, sekretoak...

A: Dabilenak jakingo dizkik, ezta?

J.J.I.: Dabilenak, eta... entrenadore bat bestea baino azkarrago izaten duk. Nahiz eta igual saiatu bi lan-

«Bakoitzak jakin behar ze sega komeni zaion»

honek horrela behar dik, beste horrek harako, besteak honako, hau horrela jarria. Bakoitzak jakin behar dik nola komeni zaion sega. Hiri sega komeniko zaik tankera batean jarria, niri beste batean.

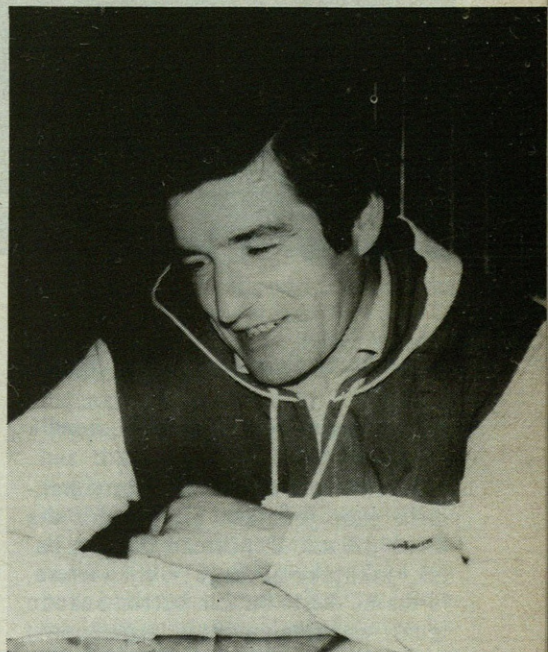
A: Bakoitzari ordea, nola komeni zaio? Gorputzaren arabera? Terrenoaren arabera? Zerk agintzen dik erreminta baten edo bestearen komenientzia?

J.J.I.: Normalean gorputzaren arabera. Batek indarra gehixeago edukiko dik, eta lentoxeago izango duk, besteak indarra gutxiago eta rapiduagoa izango duk, petxu gehiago edukiko dik...

A: Orduan zer egiten duk, kirtenaren neurria aldatu?

J.J.I.: Sega bera «iyesigo», «esku-rago», «heltzailago», «axalago»... taktika horiek denak.

A: Kontu berria al duk hau?



«Irun, Oihartzun, Asteasu, Hernani eta Aian zeudek segalekuak»

J.J.I.: Berri berria ez, eh. Zer esango diat bada? Lehen pelotarekin esan diaguna. Lehenago baino ahalik eta haundiago egiten direla orain..., bada bai. Baina hiri komeni zaian sega hartu behar duk. Nik hasieran esperientziarik ez nian baina orain aldatzen joaten nauk, urtean bi edo hiru aldatzen diat. Esatebaterako aurtien joan den udara joan, udara zenbat eta lehorrago doan, belarra ebakitzera, hik baldin badauzkak bustian erraz ebakitzeko erremintak, gero horrelako lehorte bat datorren garaian nekea zetorrek.

gile lan batean bat azkarragoa izaten duk bestea baino, edo egokiago lana hartzen duelako edo...

Nik zer esango diat bada; nik nola ikasi nuen? Gazterik hasi nintzelako eta, pertsonak indarrik ez daukan garaian erremintari egokitasuna bilatu behar zaiok. Lehengo taktika zaharrera jende asko ibili duk oraintsu arte. Bateko «maila txikia», «motxa»... horiek denak nik kanbiatu egin dizkiat. Maila handikoarekin, esaterako, orain ni hasi nauk berrietatik. Orain denak horrekin hasi di-



«Orain preparazio hobeagoa zegok»

tuk. Ez zekiat hobeago ala txarragoa den, edo niri ikusi didatelako, baina hala duk.

A: Apustuaren zaletasuna nondik nora zetorrek?

J.J.I.: Apustu batzu haserre handirik gabe jokatzeko dituk nahiz eta dirua jokatu. Deportearen dabilen batek «jokatuko al diagu?», eta aurrera, hi eta ni. Beste batzuk berriz, auzoan igual eskandalua hasi, apustuaren idearik gabe egon eta gero apustua jokatzera etorri, jeneralean hondatzen direnak hauek izaten dituk. Jeneralean auzo artean izaten dituk, deporterako afizio nandirik gabe, seta hartu eta dirua jokatu. Horiek dituk hondatzen direnak.

A: Hondatzen direnak... eta hil ere bai. Bazeudek apustu sonatuak Ernio inguru hauetan. Hik ere entzuna izango duk seguruasko Zarautzik Aiara izan zen korrika apustu batena. Bata bestea baino hogeiki kilo gutxiago zela eta diferentzia hori gorputzaren gainean hogeiki kiloko karga batez bete behar zuen. Bero handia atera omen zian gainera egun hartan eta hil egin omen huen. Ito.

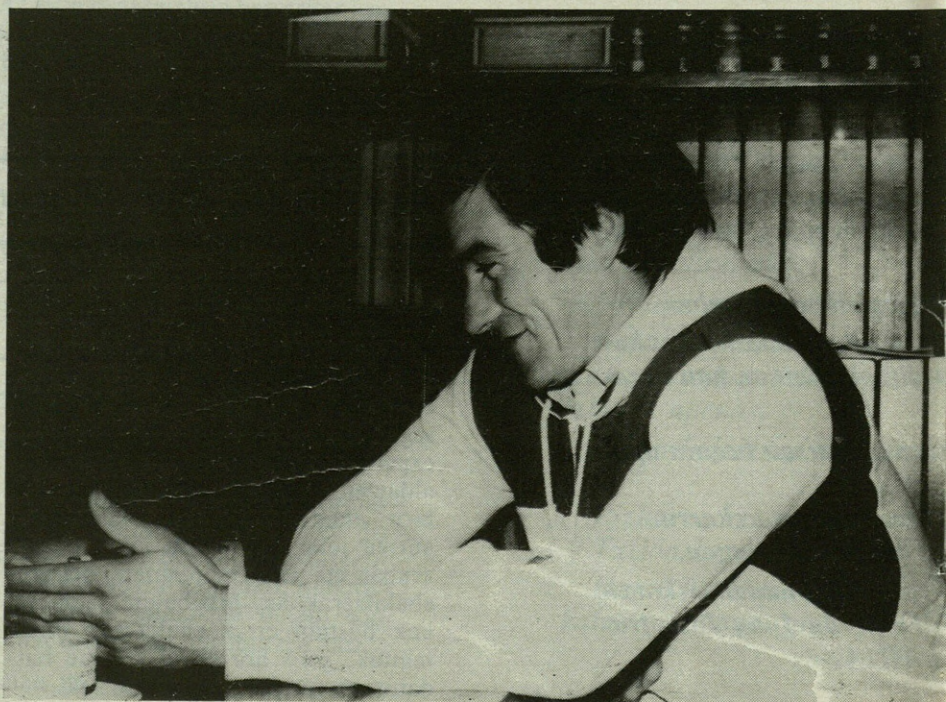
J.J.I.: Bai, aitari aditua zioat.

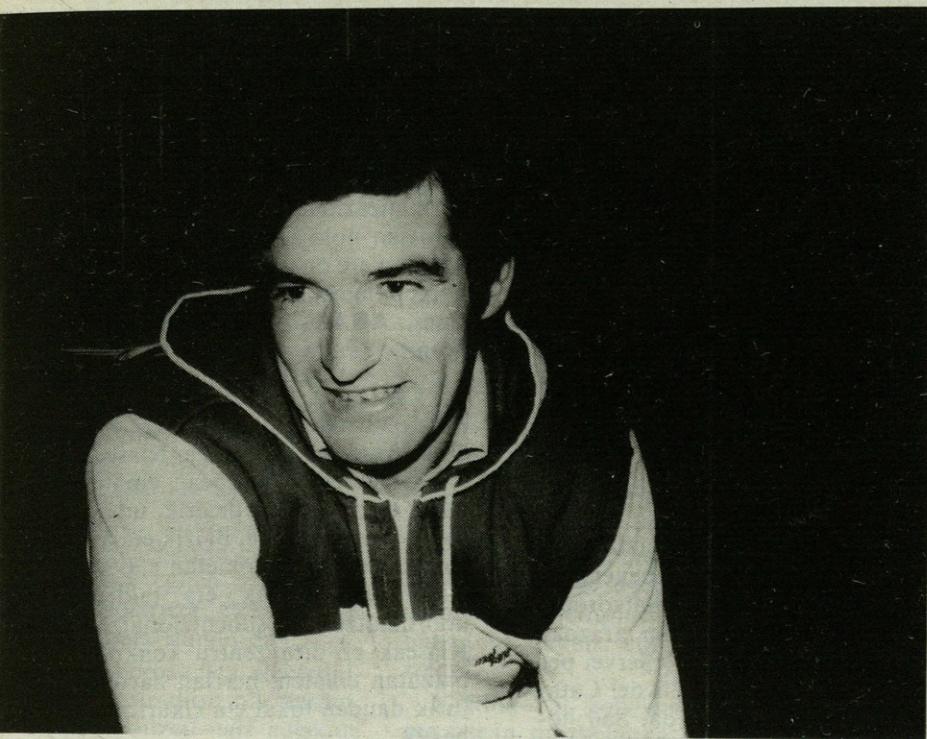
A: Orain ia ez duk horrelakorik ematen...

J.J.I.: Preparazioa ere igual hobeagoa eta, zergatik orduan egiten zuten preparazioa, esaten dutenez behintzat, nik aitari entzun zioat, apustua egin behar eta apustua irabaztekoan kabi-zulua arrautz-gorritz bete eta indarra egiteko oilaskoa, eta babak eta

haragia eta... jan eta jan. Orduan iruditzen deportea egin behar zuenak jan egin behar zuela.

Orain kontrol hobeagoa zegok. Entrenamendua, eta jaten dena ere, eta medizina, eta... Beste gainontze-





kotan hobe jaten ziaten orduan, lehengo aldian, jana txarra zegok orain. Jan bestela, ez eta zera ere, nere estomagoak ez zeukak nere aiat korrika egiteko jaten zuena jateko abilidadarik. Ez eta gutxiago ere.

A: Denborada hasten denean zein izaten duk hire entrenamendua?

J.J.I.: Egun batean korrika egiten diat eta bestean segan. Suabeago edo fuerteago, ea eta nola nagoen. Korrika petxua egiteko gero segan.

orain segatan jarduten den bati baino gehiagori esaiok mendian egiteko, harri koskorren artean, eta ez dik jakingo.

A: Belarra nondik duk egokiago ebakitzen, goitik? behetik?

J.J.I.: Hori, ohitura nire iritzirako gehiena. Batzuei iruditzen zaiek lur kontratik ebakitzea baino errazago dela goragotik ebakitzea. Hor asko egiten dik erreminta ondo kolokatzek. Hondotik ezin dela pentsatzen

«Sekulan baino segalari gehiago zegok».

A: Eta zenbat proba izaten dituk denboradan?

J.J.I.: Martxoan hasi eta orain arte, aurten esaterako, lau proba izan dizkiat, bi premio eta bi apustu.

A: Baserria eta baserriko erreminta zaharrak behera doazen bezala ez al doa sega beheraka?

J.J.I.: Ez zekiat bada, hori hala duk bainan aurten sekulan baino segalari gehiago izan gaituk. Ematen dik piztualdi bat dupla. Bestetik ere

ditek, bainan nire ustez zenbat eta beheragotik hobe.

A: Ze alde zegok belar bustia eta lehorren artean?

J.J.I.: Bustia errazagoa duk ebakitzen. Karga gehiago dik, erresistentzia handiagao jartzen dik.

A: Segalari gehienak giputzak dituk, ez?

J.J.I.: Gehienak bai, gehienak Gipuzkoakoak gaituk. Bizkaian ere badituk. Handik etorri izan duk baten

bat. Hara joan, apenas. Lehengo urtean 12 hituen kanpeonatuan. Hernanin sei baino gehiago ez gaituk biltzen. Naparra ere ibiltzen duk bat. Leizakoa, Zabaleta.

A: Gipuzkoan ze tokitan zegok segarako afiziorik gehiena?

J.J.I.: Hementxe, Aia, Zizurkil, Oihartzunen, Goiherren ere piskat bai, Belauntzan.

A: Zergatik ote duk Ernio buelta honetan bakarrik dagoela afizio hori?

J.J.I.: Nik zer zekiat bada, Azkoiti aldean pelota den bezala hemen sega. Ohitura kontua izango duk noski. Hemen ez pelotarik, ez ziklistarik, zona honetan... nola esplikatuko nitek bada... ohitura.

Azkoiti eta Eibar alde horretan, Gipuzkoa dituk bainan hor ez ditek sega ezagutu ere egiten.

A: Ze erreglamentu zegok segatarako?

J.J.I.: Sega apustua izaten duk bi modutara, apustua edo premia izaten duk, herorrek zorroztua edota lagun batek. Herorrek zorrozutakoa baldin bahaiz X metro jartzen dizkik federazioak, eman dezagun 30 direla. Lagunarekin bahaiz 35, gehiago behar dituk deskantsatuago hago eta Reglamentu hori gero federazioak aldatu behar dik belarra eta eguna dau den tankeran. Belar txikia zegok, edo euria ari dik, hauek momentuan erabaki beharreko kontuak dituk. Belarra jasotzen dutenak segalariaren hamar minutu ondoren ibiltzen dituk normalean. Bainan euri asko ari duenean karga handia, eta igual denbora gehixeago eraten ditek. Hori momentuan erabakitzen duk deakuerdo batera ailegatu ondoren.

A: Eta azkeneko kanpeonatuan zer gertatu duk?

J.J.I.: Bai, nire denboran harrapatu dudan udarik hoberena harrapatu diat aurten, azkenengo kanpeonatu honetarako dispuesto nitxion... Hura izan balitz (galtzea) ni neroni ailegatu ez nintzelako edo gaizki ibili naizelako, hau delako edo hori delako, ez zidan hainbesterainoko penarik eman, bainan abilidadea sobra eraman eta irabazi ezin.

**Jexux IJURKO
Joxe MOLLARRI**



servei per la normalització de l'ús del català

bat, batipat, han aplikatu dūten eredu elebitasun normalizatzailearena baita. Goazen bada Udal honek arlo honetan hartutako erabakien eta betetako praktikaren historia txiki bat egitea.

1979ko Maiatzaren 25ean, Udalek, catalaneraren normalizaziorako ezinbestekotzat jotzen zituzten zenbait

Badalonako udala eredu aplikagarri bat euskal herrirako

Urriaren lehen astean eta aurretik izandako harreman batzu zirela bide, dei bat jaso genuen Tolosako Udaletxean, Badalonako Kultur Batzordearen partetik, Urriaren 9tik 29ra irekitzen zuten: «2 anys de normalització lingüística» deituriko erakusketara, gure Udaleko Birreuskalduntze Batzordea gonbidatuz.

Hango lanak eta kanpainak aztertu baino lehen, beharrezkoa da Badalonako egoera sozio-linguistikoa aztertea.

Badalona, Barcelona inguruko «gerriko industrialean» usartzen da: etorkin indize handia, langabezia, gehiengo ezkertiarak (PSUC gehienetan), eta descatalanizatzeko sakon batekin. 1975. urtean 204.000 biztanle, biztanlegoaren %65,7 atzerritar emigrazioa izanik. Urte honetan catalandarren kopurua bertakoen kopurua erekin parekatzen % 35 inguru. Catalandar gehienak hirigunean biltzen dira, inguruko auzoetan catalandarraren kopurua zero inguruan ibiltzen delarik. Hango kontzejal batek komentatzen zigunez, erabat larrituta gelditu omen zen, horietako auzo batetako 14 urtetako mutil batekin hitzegitean, honek ez zuela sekulan herrian catalanera entzun esan zionean.

Badalonako udaletxeko indar politikoak honela banatzen dira: PSU-Cek 12, PSC-PSOEk 10, CIUk 3 eta UCDeK 2. Udaletxea ezker-itun baten bidez gobernatzen dute, catalaneraren arazoa lantzen duen «Serveis de Cultura» PSUCera delarik.

Catalunyako egoerari begirata, hau litzateke Euskal Herriko zona euskaldunetarako eredu baliagarri

neurri hartu eta praktikara eramaten hasiko dira (Euskal Herriko zenbait udal bigarren parte hau ahaztu egun bide zaio). Horretarako, lehenengotako urratsa bat, Kultur Batzordearen barnean, catalaneraren arazoak bakarrik arduratuko den «Servei per a la Normalització de l'Us del Català» saila sortzea izango da. Sail honen barnean lana 7 sail nagusitan banatuko dute:

– CATALA A L'ESCOLA: Heziketa Kontseilaritzarekin harremantzen egiten du lana, beste lan garrantzitsu bat «Servei de Reciclatge de professors d'EGB» duenari.

– CATALA AL CARRER: Errotulazio eta seinalizazio publikoak catalanizatzearen lana betetzen du. Horietaz aparte, establezimendu eta komertzio guztietan beste kanpaina bat egin dute, bere itzulpen zerbitzua dohainik eskeinitzeko eta errotulazioa catalaneraz jar dezaten eskatuz. Bere txartelak catalaneraz dituzten establezimenduei Udal-zergak gutxitu egiten dizkiete.

– CATALA A L'AJUNTAMENT: Funtzionarioentzako klaseak eta kontrola. Inpresoen eta barnerrotulazioaren normalizazioa. Hemen esan beharra dago, ez inpresoko bakarrik, baizik eta txosten, gaztigu eta ohar gehienak catalanera hutsez egiten direla. Normala den bezala, jadanik, ez da apenas itzulpenik egiten, zuzentze lana baizik. Horretarako «cursets de llenguatge administratiu català» batzu eskein zitzaizkien funtzionari catalandarrei.

– CATALA ALS SERVEIS PUBLICS: Udal-hesparrutik kanpoko erakundeei catalanera normalizatzeko eskatu zitzairen, bai hizketan eta bai idatziz catalaneraren onartze pasiboa esijituz.

– CATALA ALS MITJANS DE COMUNICACIO: Catalaneraren normalizazioa bultzatuz bai Udalprentsan nola Udal-irratian. Maila honetan ere onartu zen txosten bat «Volem la ràdio i la televisió catalanes...ARA! –1980–» izenburupean.

– EL CATALA ES DE TOTS: Herriarrentzako catalanerazko klaseak. Aurten 3.000 ikasle. Klaseak Udaletxearen ardurapean ematen dira, erizpidea ez delarik udaletxeak zentralizatzea, baizik eta auzo-elkarteetan, biltokietan e.a. sor daitezkeen klaseak eta taldeak koordinatzea eta subentzionatzea. Klaseak ez dira zentru konkretu batzutan ematen, herrian barreiatutik dauden lokal eta elkarteetan baizik.

Material guzti honekin, Udalak erakusketa bat antolatu du, herriko plaza nagusian, herriarrek normalizazio linguistikoa zertan den jakin dezaten, catalana ikasi eta erabili beharraz kontzientzia daitzeen eta catalaneraren klaseetarako matrikulaziorako berri emanaz (3 ordu astean 500 pzt).

Programa guzti hau, catalanera hutsez egiten diren zenbait ekintza kulturelekin osatzen da (Udalak subentzionatuta, noski).

IKI



BERTSO AUTMATIKOAK

Xabier AMURIZaren «Bertsolaritza: hitzaren kirol nazionala» irakurtzen ari nintzelarik, pasarte batek gogoko semaforo guztiak gorritu zizkidan:

«... ezinezkoa litzateke bertsolaritza elektronikoa. Egunen batez, elektronika taberna bezain ezagun eta etxeko egiten zaigunean, bertsolaritza elektronikoa normala izango da».

Tabernak eta elektronika maite ditut nik berdin, eta oroitzen naiz adiskide «on» batzuk bertsorik jaritzeko onena ez nintzela ulertarazi zidatela... Beraz zergatik ez nire ordenado-

reari bertsoak egin ditzan galde? Tresna bat bederen ez baitateke minberakor...

Bainan ikaslerik automatikoenak ere maisuak behar dituelakoan, Amurizaren eta beste batzuren maite ditudan bertso zenbait puskatu eta, irentsiarazi nizkion; baita ere bertsolaritzaren erregularrak sinpleenak (sinpleegiak, batzutan) irakatsi eta aurrrera...

Makina bat zozokeriaren artean, noizbehinka, ez hain gaizki moldatutako bertsoren bat ateratzen digu tresnak, piska bat supererrealistegia behar

bada: «Herriak ulertzeko modukoa» izan behar badu bertsolaritzak, oraindik lan egin beharko du ordenadoreak! (edo programatzen dudan honek!). Horietatik lau ematen ditut hemen frogatzat: ikusiko duzuen bezala, mirakuiluz, ehun eta ehun zentzurik gabeko artean, bat bederen zentzuduna eman digu tresnak:

Teresa neska polita eta esan dut agur ta gabon Josia diat oi, ene aita, zen bezala ta hor konpon; Nola dagoen hartua baitut

tresnak bere burua juzkatzen?

AN EGONGO AIZ ZIDAN
BIDEA
ILTZA BERRIZ GORDEA
AUKERA EDER AITA IZE
NA
OI,ENE AITA, BERDEA
AIN ON ENEKIN AINBAT
BIDAIA
BERTSOTARRAKO URDEA
ILTZA BERRIZ EZ AUT
BURUAN
BASERRI ARTAN ORDEA

INOIZ GEZA TA UMORET
SUA
AUKERA EDER POZTERA
AITA IZENA ARTUA BAI
TUT
EMEN BIZIRIK GELARA
BAIZIK ONELA BIZI NA
IZELA
ILTZA BERRIZ MENDIR
A
AITA IZENA AREK AGER
TU
ENE ESKURA ONERA

BERARENTZAT I UOA BE
ROAN
ARTUA BAITUT TA PASA
IA AMETSA EZ NUEN HE
MEN
EUSKALERRIA ARROSA
TXALO GUZTIAK NAIRAGO
NUKE
EMEN BIZIRIK TERESA
ZU,AITA,ZINEN INOIZ
GEZA TA
BASERRI ARTAN ESKASA

onena, nire ustez.

TERESA NESKA POLITA
ETA
ESAN DAUT AGUR TA GA
BON
JOSIA DIAT OI,ENE AI
TA,
ZEN BEZELA TA OR KON
BON
NOLA DAGOEN ARTUA BA
ITUT
ENE ESKURA DA EGON
ENE ESKURA ZAMORAN E
TA
NAIRAGO NUKE BERMEON

ene eskura da egon,
Ene eskura Zamoran eta
nahiago nuke Bermeon.

Nork daki egunen batez
Bertsolari Txapelketa Na-
gusi batetan konputagailu
bat nausituko ez denez?

Parioak libro.

Azken hitzak:

1) Xabier Amurizak barka
diezadala, otoi! otoi!

2) Listing-ean h-rik gabe
agertzen badira bertsoak,
ordenadoreari lan egiteko
behar dituen puskak libu-
ruetan idatziak diren beza-
la eman dizkiodalako da.

MIKELATS

Programa, interesatuak di-
renentzat:

*** PRG LIST

VAR: 196 PRG: 320

P0: 286 STEPS
5 FOR K=1 TO 4
10 FOR J=1 TO 2:65
B 100:PRT A\$(I)
;A\$(I+1):NEXT
J:PRT
20 GSB 100:PRT A\$(
I);A\$(I+1);
25 GSB 110
30 \$=A\$(I):N=LEN(\$
);R\$=MID(N-1,2)
40 IF K=1:B\$=\$:E\$=
R\$:PRT A\$(I):P
RT :NEXT K
41 IF K=2:C\$=\$:IF
\$*B\$ THEN 50
42 IF K=3:D\$=\$:IF
\$*B\$:IF \$*C\$ TH
EN 50
44 IF K=4:IF \$*B\$;
IF \$*C\$:IF \$*D\$
THEN 50
45 GOTO 25
50 IF R\$=E\$:PRT A\$
(I):PRT :NEXT
K:PRT " ":PRT
:GOTO 5
60 GOTO 25
100 I=INT (RAN#*45)
*2:RET
110 I=INT (RAN#*80)
+90:RET

potorik ez egiteko

errima aseguratzeke

5 silabatako zatien aukera
aleatorioa

3 silabatako elementuen
zorizko hautapena



bilboko museoan

ALLEN JONES

Allen Jones Ingalaterra-ko POP-aren partaide samurra eta mamitsua Bilbon ikusteko aukera dugu, artearen historian bere aportazioa egin duela demostratzen.

1937-an Ingalaterran jaio zen. 1959-an «Roya College of art» eskolan postu bat lortu zuen, bere klasean Frank Bowling, David Hockney, Kitja eta beste artista ezagunekin egon zen. Artista guzti hauek hirurogeiko hamarkadan Ingalaterrako arte eszenarioa dominatu zuten. 1963-an Pariseko Biennaleko «Prix des Jeunes Artistes» saria irabazi zuen. Ipar Ameriketara

joan zen eta noiz behinka Kaliforniako Unibertsitatean irakatsi zuen.

POP mugimenduan 1960 inguruan sortu zitzaigun, Estatu Batuak eta Ingalaterra izan zirelarik nukleo klabeak. POPart-earen hizkuntza plastikoak eguneroko bizitza modernoan darabiltzagun gauzak artearen mailara igotzen ditu. Normalean praktiko-tasuna bakarrik ikusten zaien eta estima eskasa daukaten kontsumoko objektu arrunt horiei alderdi estetiko bat aurkitzen diete. Estiloetat hitzegiten badugu, abangardiak sortu zirenetik utzitako figurazioa berreskuratzen du.

Beste aldetik giro urbano batetan botatzen ditu bere sustraiak (New York eta Londres).

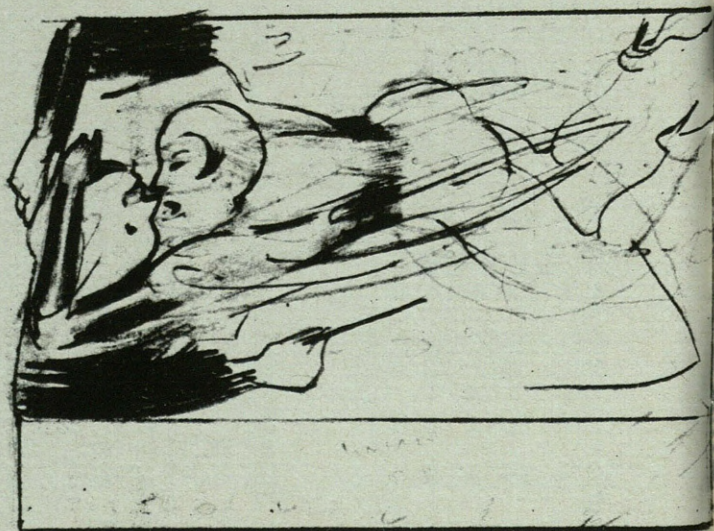
Azkenez esan daiteke POP Art-eak hartzen dituen «Motiboak» edo gaiak aitzekiak besterik ez direla margotzeko, balore plastikoak ikertzeko.

Cezanneren bodegoietako sagarra aitzeki bat den moduan pinturaren kuali-

tate formaletan barruratzeko, era berean POP-ak darabiltzan kontsumoko gaixumeak gauza bera besterik ez dira. Baina tematika hau inoiz margotu ez denez, gai berriak direnez, izugarri deitzen die atentzioa ikusleei.

POP-aren estiloa erreallismo berezi batetan zegoen, figurazioa eta abstrakzioa konbinatzen ziren baina berrizkuntza batekin:

Errealitatea zen baina arte modernoan Courbet-en garaietatik gertatutakoaren ezagupen sakon batez eginga.



1960 urteik aurrerako urteetan sortu zen POP Art deitutako korrontearen pintzelada batzu emanda gero Allen Jones-en ezaugarri bereziak ematera saiatuko natzaizue. Alde batetik bere pinturaren tematika bere eguneroko esperientzian topatzen du, bere esperientzi urbanoan. Beste Mugimendu batzu (inpresionismoak, futurismoak) hiri aurrean asko eduki zuten baina Jones-en obran beste bide bat markatu zuen.

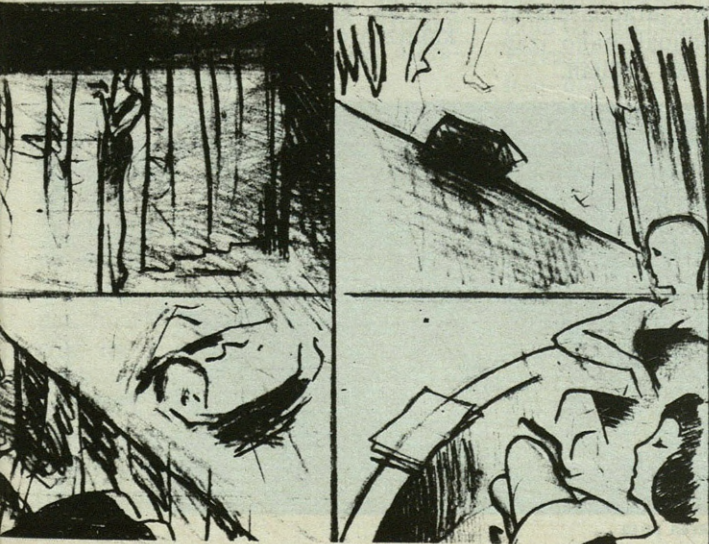
Baita ere bere paletan kolore freskoak eta oso matizatuak dominatzen dute. Garrantzi handia ematen die pintuarien espazioari, konposizioaren ilusioari, formen yustaposizioari... Hitz batetan esanda kuadroaren planoan sortu daiteken anbito plastikoak asko ardura-tzen du.

Bilboko museoko erakusketa honetan ikus dezakegun moduan, margotzen zuen materiale, eta irudien (eszenarioak, akto-reak, oihalak) drama etengabekoa egiten zaigu eta anbiguetatez beteta dago. Askotan feminista mugimenduetatik kritika gogor-rak jaso zituzten sexista eta anti-feministatzat jo-tzen zutelako.

Komentario hauei bu-kaera emateko emango ge-nuke Allen Jones-ek abs-trakzio (Delaunay-rena, eta Kandisky-rena gehien bat) eta figurazio mami-tsua batzen jakin duela irudiaren ilusionismo bere-zi bat sortuz.

Hemen, Bilbon, dugu ba esanak esanda Inglaterra-ko Pop-ren errepresentan-terik garrantzitsuenetako bat ikusteko aukera.

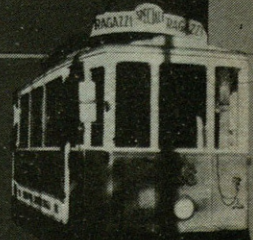
MALLUKI



ISILIK!

pedagogi
aldizkaria

urria 1982
0. alea



TORINO (italia)
HEZKUNTZA SERIOTAN
HARTU DUEN UDALA.

«ISILIK»! ALDIZKARI BE- RRI BAT, EUSKARAZ

Hiru hilabeteroko izateko asmoz sortu zaigu «Isi-lik!» kazeta berria, Gipuzkoako Ikastoletako Ira-kasle Elkartearen ardurapean. Pedagogia lantzea hartu du gaitzat, irakasleek beren lanean ezagutzen dituzten arazoak elkarren artean eztabaidatuz joa-teko.

Lehenengo ale honetan, joan den urteko uztaillean Elkartek bialduta zenbait irakaslek Torinoko ira-kaskuntza esperientzia ezagutzera egindako bidaia kontatzen zaigu, eta hango heziketa sistemaren az-terketa ematen. O zenbaki honetan erdara agertzen bada ere (orrialde bakoitzean beheko txokotan, euskarari lehentasuna utziaz) hurrengo guztiak euska-rra hutsean izanen direla agindu digute irakasleek.

Datorren astean emango dizuegu berri zehatza-gorik.

—txapelketa bukatu da— BIZIKO DA TRIKITIXA!

Biziko da trikitixa diogu, inoiz baino bizitasun gehiago baitauka auspoa eta panderoarenak.

Hori iruditu zitzaigun behintzat, Bergarakoaren ondoren, **Azpeitiako** semifinala (urriaren 24ean) eta **Donostiako** azkena (urriaren 31ean) ikusi ondoren.

Erruzko jendea bildu zen bietan, batez ere Donostian, Carmelo Balda pilotalekua lepo-leporaino beteaz. Betiko jende klasea entzule, zenbait despistatu tartean zirela. Mundu bat.

Parte hartzaileak semifinalean, Bergaran klasifikatutakoak eta aurreko txapelketako finalistak. Finale-ra pasa ahal izan zutenak, berriz, ondorengoak (klasifikazio ordenan): **Laja-Landakanda, Epelde-Iturbide, Miren-Bingen, Tapia II-Larraitx, Zabaleta-Mutriku, Tapia-Egañazpi, Junkera-Ramos eta Iñaki-Ramon.**

Txapeldun, beraz, **Laja eta Landakanda**. Patxadaz aritu ziren lanean. Lajak oso bariazio onak ekarri zituen, musiko baten eskua tartean ikusten delarik. Benetan zoragarria jo zuen fandangoa. Landakanda ederki jarraitu zitzaion, eta hori kontutan hartuta aste pareren bat izango zela operatu zutela.

Bikoterik alaiena eta elkarri oso ongi lotuak, **Epelde eta Iturbide** izan ziren. Jendea bereganatzen ederki daitenak. Ia beste horrenbeste **Miren eta Bingen**.

Mirenek soinu haundiaren erara jotzen du (beharbada Martinen ildotik), eta hori epaimahaikoek asko xamar baloratu ote zuten dirudi. Hori kontutan hartuta, zenbaitentzat punturen bat sobran egon zitekeen. Horrela **Tapia II.a** zuzenean hirugarren gera zitekeelarik.

Ilobarekin lotuta osaba. Lehen, garai batetan onena izan zitekeen **Tapia** zaharra, oraindik defenditzen da, nahiz eta urteetan aurrera joan. Hala ta guztiz ere, Bergaran eta Azpeitian izandako aitona «gazte» haiek ikusita konprenitu behar berak esandakoa: «Oraintxe uztekotan nitxoan: azkenekoa eta fuera. Baina beste hoiek ikusita...» **Egañazpi** ere hor segitzen du, beti bezain on, nahiz eta urteek abotsari ez barkatu. Hain zalea de-

nez, liriko antzeko koplak bota zituen, emakumea gaitzat harturik, jakina.

Bingenek ere horrelakorik bota zuen.

Horiek horrela, esan genezake **kopla** batzu oso politak izan zirela, baina, orokorki hartuta, koplak gehienak ezagunegiak egin zitzaizkigun. Gai aldetik ere betiko mugetan, gehienbat **emakumearen** inguruan, bai bere alde, bai farregarri utzirik, Euskal Herria ere tarteka agertu zelarik. Behar-beharrezkoa litzateke, beraz, koplak beste gai batzutura zabaltzen saiatzea.

Epai mahaian (juradoan) Bergaran ziren laurak, Esteban Larrañaga gehitzen zitzaielarik (honek ere, Yantziren lan bera: osotasunean begiratzeta). Esaten dutenez, orain arteko txapelketetan hobetoen aritu den juradoka. Jendeari bakarrik erakutsi zioten, piezako, puntuazioa, trikitilariak urduri ez jartzearen. Hala ere beti izan zen txistuka ados ez zela adierazi zuenik. Hori dela-ta, aurkezleak bukatzean gogorarazi zuen epaimahai sistema berriarekin ez zegoela tranpa egiterik. Aurrekoetan istilu asko izan baita, eta haserrearekin ere ez gutxiago.

Ikusten denez, orain kalitateaz aparteko ezerk ez du balio. Epelarre bere seme gaztearekin ateratzeak edo-ta Miren nexkak soinu jotzeak entzulegoaren berotasunean eragingo zuen, baina, benetan, juraduentzat Mirenen egiazko balioak balio izan zuten puntuak emateko orduan.

Txapelketako gazteenak, **Pagadi anaiak**, juxtu izan ziren baztertuak semifinalean, eta gertutik jarraitu beharko gatzazkie aurrerantzean.

—**Egin beharreko zenbait ohar—**

—Giulietti soinu erruz sartu dela, Larrinaga zaharrak oraintxe ia azaldu ere egiten ez dituztelarik.

—Kale girotik eta ez, nahi ta nahi ez, euskaradun girotik, badatozela. Aldatzen ari dela betiko trikitilarien izakera.

—Hurrengo txapelketari begira, koplari leku berezia egin behar zaio, berauen berritasuna erabat kontutan hartuz.

—Soinujoleen kalitatea izugarria ona izan dela behatzen teknika aldetik. Sormen aldetik, armonizazioen aberastasuna, batzuk kenduz gero, motza. Oraindik, itxuraz, ezin diogu trikitilariari armonizaziogile izaterik eskatu.

—Beharbada era teknikoegia ari dela zabaltzen.

—Pieza berririk ez dela agertu. Lajarenak beharbada bai (horretaraino ez naiz iristen).

Badirudi, eta oso konprenigarria da, piezak sortzeko lana ezin dutela trikitilariak bere gain hartu. Pepe Yantzik jarraitu beharko.

Dena dela, alde horretatik gazte guztiek dute jakintza maila nahikoa bide honi heltzeko (Miren, Tapia II, Bilbokoak,...). Ikusi egin behar hemendik aurrerako urteetan zer eskaintzen diguten.

MIEL AZKUE



Landakanda: txapeldunaren poza

GU MARTXOSOAK GARA

Benetan sorpresarik izan bada aurtengo Trikitixa Txapelketa honetan, gazteen kalidade eta kantidadearena izan da. Baina bereziki bi bikote Bilbotarrek harri gintzakete. Gazteak,... erdi erdaldunak,... jatorrak,... eta ia inoren inbidiarik gabekoak. Jakin genuen dantza talde bati lagunduz ibiltzen direla txistu, soinu haundi eta txikirekin; baina, zein ote dira KEPA JUNKERA-IÑAKI RAMOS eta IÑAKI ZABALETA-J. M. SANTIAGO «MOTRIKU» bikoteak. Keparekin ariyu gara hizketan galdera hau zerbait argi diezaigun. Ea zer dioten.

ARGIA.- Honezkero leku askotan joko duzue?

KEPA JUNKERA.- Gehiena jotzen dugun aldea Durangokoa da. Bilbon ere bai. Urtetik urtera gero eta jende gehiagok ezagutzen gaitu, zergatik Bizkai aldean jotzen dutenak oso zaharrak dira eta ez... Hor, Durangaldean, herri tiki pila dago eta hor jotzen dugu. Horrezaz gain hila-bete Alemanian izan ginen, eta Lauro ikastolarekin Gales Herrian izan ginen. Horrek ez du esan nahi Lauro Gaudenik.

ARGIA.- Eta Durangon-eta zergatik deitzen dizuete; ja, besterik gertatzen ez delako, edo...?

KEPA JUNKERA.- Ez; besterik gabe herri batzutan hasten zarelako eta horietan kontratu gehiago ateratzen zaizkizulako.

Hor jotzen dugu gehiena; eta hemen Gipuzkoan, herriren batzutan ere bai; Bergaran, Eibarren. Asteasun ere bai.

ARGIA.- Eta nola ikasi duzue soinu jotzen?

KEPA JUNKERA.- Nik, adibidez, hiru urte daramatzat; eta bakarririk; inork ez baitigu lagundu; diskoak entzunez eta horrela. Soinuari posizioak bilatuz, eta hori guk geure kontura egin dugu.

ARGIA.- Lehen soinu haundia (pianozkoa) jotzen zenuten?



Ederkiasko pasatzen dugu trikitixaren kontura!



Finaleraino iritsi ziren, alajainkoa! (Junkera-Ramos)

KEPA JUNKERA. Bai, eta horrek asko lagundu digu; soinuak, eta solfeo jakiteak ere bai, zergatik bai nik eta bai Iñakik (Zabaletak) lehenetik baikenekien musika; bestela oso zaila izango litzateke. Kontuan hartu Bizkaian ez dagoela esateko jenderik hau bultzatzen duenik, eta horrela dena geuk egin behar izan dugu. Behatzen posiziorik eta horrelakorik ez digu inork erakutsi.

ARGIA.- Eta zeuri ez dizu inork lagundu?

KEPA JUNKERA.- Ez, ez, nik erabat neure kontura egin dut eta Iñakik ere berdin; bakoitzak bere aldetik. Iñakik lau bat urte daramatza.

ARGIA.- Eta gero elkarrekin topo egin duzue?

KEPA JUNKERA.- Bai eta horrela antzeratsü jotzen dugu. Gainera, auzo berean bizi gara eta lehenetik

ezagutzen genuen elkar.

ARGIA.- Eta afizioa nondik dator-kizue?

KEPA JUNKERA.- Nik betidanik jo izan dut soinu haundia; eta gainera nere aitonak panderoa jotzen zuen.

ARGIA.- Nongoa zen?

KEPA JUNKERA.- Zollokoa, Bilbotik aurrera joan eta dagoen herri batekoa. Nere famelia osoan da horretarako afizioa, eta neri ere gustatu egiten zitzaidan. Famiatiak datorkigu.

ARGIA.- Eta Iñakirekin ere berdin gertatzen da? Badu norbait tartekoa zerbait jotzen zuenik?

KEPA JUNKERA.- Ez, ez, baina Iñakiren famelia beti izan da zalea soinu eta horrelako gauzetarako.

ARGIA.- Txistua eta horrelakoe-
tarako, ezta?

KEPA JUNKERA.- Bai, bai, eta
gainera beti juerga giroan eta...

ARGIA.- Solfeoa badaukazue,
biok dakizue?

KEPA JUNKERA.- Bai, bai,
biok.

ARGIA.- Musika klasikoa eta ho-
rrelakoak gustatzen zaizkizue?

KEPA JUNKERA.- Bai, bai, bai-
tare. Era guztitakoak.

ARGIA.- AC/DC?

KEPA JUNKERA.- Beh; deneta-
tik pixkat. Gu «martxosoak» gara.

ARGIA.- Eta ez daukazue horrela
zerbait bereziki gustokorik?

KEPA JUNKERA.- Esaten dizut,
Neri denetatik gustatzen zait; zer
esango nizuke, ba? Kanta batzuk,
konparazio batera, ba denetakoak!
Rocka, Silvio Rodriguez. Nahi duzu-
na jartzen duzula ere, hura gustatu
egingo zaigu.

ARGIA.- Diskoteketara joaten za-
rete?

KEPA JUNKERA.- Ez, ez gara
joaten. Egunen batetan «bazilatzer»
eta horrela, baina... Gu koadrillan
ibiltzen gara, Alde Zaharrean-da
txantxa eta alaitasunean. Diskoteke-
tara ez gara joaten. Ez da gure giroa.

ARGIA.- Baduzue, esate baterako,
soinua atera eta koadrillan kalez-kale
ibiltzeko joerarik?

KEPA JUNKERA.- Bai, koadri-
lla giroan-da zerbait antolatzen de-
nean eta, «brankaren» bat egiten da.

ARGIA.- Esan duzu diskoetatik
ikasten duzuela jeneralean. Joaten al
zarete festetara eta trikitilarietara zintan
hartzera?

KEPA JUNKERA.- Inoiz egin
dugu baina ez die grazi gehiegirik egi-
ten. Horretara joan eta ez zuten nahi
izaten gu grabatzen jartzerik.

ARGIA.- Eta hori zergatik?

KEPA JUNKERA.- Nik zer dakit
ba, konpetentziagatik edo.

Ez lukete konpetentziaren beldu-
rrik euki beharrik baina. Batzutan
igual ez da problemarik izango...

ARGIA.- Eta zuretzat zein da one-
na. Nork jotzen du ondoen?

KEPA JUNKERA.- Trikitilarien
artean? Lajak beldurgarriki jotzen
du, baina Martinek «martxa» gehia-
go dauka. Biek jotzen dute oso ondo.
Orain, oso estilo desberdinak dira.
Laja, baserritar girokoa da gehiago,
klasikoagoa. Martin, ja, itxuran ba-



Aizak; gazteekin ez zegok!

karrik ere diferentea da. Jotzen di-
tuen piezak aldatu egin ditu erabat.
Lehenago beste erara jotzen ziren
piezen aldaketa, askogatik, Martini
zor diogu. Gero, betiko trikitixa pie-
zez gain jotzen direnak, mejikanak
eta adibidez (Lajak horrelako asko
jotzen du), Martinek beste moder-
noagoko batzuk sartu ditu.

ARGIA.- Tapia ezagutzen duzu?

KEPA JUNKERA.- Bai, ona da,
baina, zahar antzekoa da eta honuz-
kero beheraka.

ARGIA.- Esan daiteke Tapiak ere
baduela bere estiloa? Non sartuko ze-
nuke?

KEPA JUNKERA.- Bai; Lajagan-
dik desberdina da; bueno, diferen-
tziarik ez dago, baina zerbait badago
tartean...

ARGIA.- Auntxa ezagutzen du-
zue?

KEPA JUNKERA.- Bai, inoiz hi-
zegin dut berarekin

ARGIA.- Eta zer dio?

KEPA JUNKERA.- Behin aritu

ginen berarekin batera, eta «moztu»
xamarra dago gurekin. Gainera, nola
ez dituen guk jotzen ditugun piezak
jotzen.

(Galdetzen diegu bi soinu joleei ea
Elgeta nor izan zen ba ote dakiten,
baina ez dirudi ezagunegia egiten
zaienik lehengo soinu zaharrari bi
tonu sostenidu gehiago jarri zizkio-
na).

Eta beste hainbat eta hainbat gauza
esan ziguten gazte martxoso hauek,
halanola juradua inoiz baino hobea
izan zela (nahiz eta adibidez Mireni
beharbada punturen bat sobran joan),
edo-ta Ramos-ek (panderojoleak) ur-
tebetean ikasi duela, edo-ta eliminato-
rian zehar gero eta lasaiago aritu zire-
la eta oraindik txapelketa irabazteko
asmorik ez dutela, edo-ta dantzan
ondo dakitela, ahaztu gabe oraindik ez
dakiten Euskara, hemendik aurrera
derrihor ikasi beharra daukatela.

Baina beste batean, lasaiago esan-
go dizkigute.

M.A.



«Eskerrik asko, denoi»

—sorpresa ugari bere azken liburuan—

Berandu heldu zen Jean Louis Davant poesiaren eremura, baina —berantiarra izanik ere— ugari eman ditu bere fruituak dagoeneko. Duela pare bat urte «Makila gorria» izeneko liburuaz estrainatu zen, eta aurten beste bi eman ditu argitara: «Itsasoak iraultzan» deritzona «Maiatz» aldizkariaren bidez, eta orain komentatzen ari garen «Denboraren aroak» delakoa.

J.L. DAVANT:

Oso zati berezituak dauzka liburu honek eta —egia esan— haien artean dexente desberdintasunak aurki daitezke lehenengo irakurketa batetan. Baina zati bakoitzaren berezgarriak onartuta ere, batiko Davant berarekin egin dugu topo oraingoan ere: Davant bibentzial eta sentikorrarekin. Zeren Davanten ezaugarriak nabarmentzen nire ustez bere bertsoek bizitzarekin duten atxikimendua litzateke. Egia esan, hori esatea ezer gutxi esatea da bizitzari atxikitako poesi mota ugari dagoelako. Baina

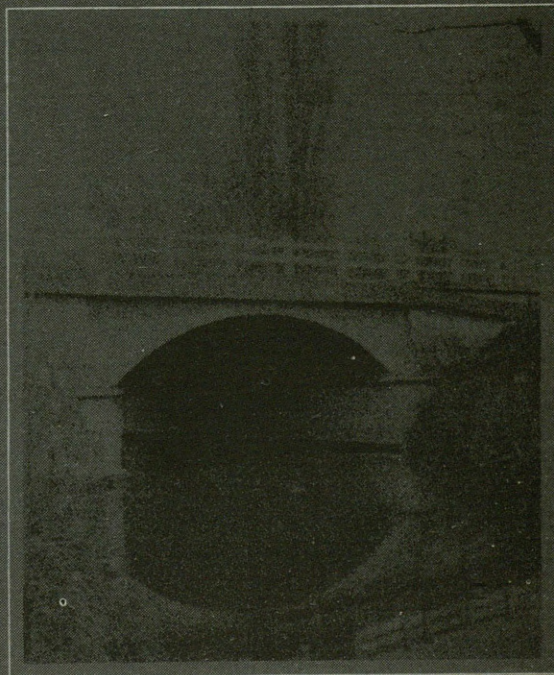
Jean Louisen bibentzialismo hori ez da prosaikoa, sentibera baizik, eta sentiberatasun horrek maila sinbolikoen arteko nahasketak sujerikorrak eta irakurlearengan unibertso poetiko berri bat sortarazten duten imajinak biziki ongi burutzen ditu. Orain arte esandakoa jeneralegia gerta daiteke, baina pasa gaiten ondoren zatiz zati bakoitzaren ezaugarriak ikuskatuz.

Lehenengo zatiak honako izenburua darama: «Aroak hazten gaitu, otoitza zor diogu». Eta berau da, nire ustez, liburuaren zatirik helduena lirikoki eta sinbolikoki. Liburuaren mamia zein den zehazteko poetaren beraren hitzetan esango dugu bizia gudua dela eta denbora, berriz, etsai. Elementu berri bati ematen dio pisurik handiena beraz, denborari, eta hauxe izango da ardatz

nagusia, honen inguruan egituratuko dira gainerako elementu guztiak eta honi esker berenganatuko dute olerkiok espero gabeko zentzu bat.

Denboratasunarekin batera —edo paraleloki hobe esanda— beste bi elementu nagusi sartzen dizkigu Davantek, naturaren kontentplazioa eta gizakiaren bihotza. Izadiko gauzek eta pertsonaren sentimenduek

DENBORAREN AROAK



J.L. Davant

poeta integral bat

—erlijiozko elemendu batzurekin batera— osatzen dute Davanten mundu sinbolikoaren aberastasuna.

Aberastasun sinboliko horrek behera jotzen du bigarren zatian, eta lehen sensazioak sujeritu nahia zena testimonioa bihurtu zaigu orain. «Baina hor ari gara» zinaurriak bezala» dio bigarren zatiaren izenburuak eta ongi aski adierazten digu Davant liri-koak Davant lekukoari uzten diola mikrofonoa. Eta gogor mintzo zaigu poeta langilea, poeta laboraria. Lekua ematen zaio lana egin beharrez inguru latz batetan murgildu denaren ahots kraskatuari. Eta punto, explikazioak oro soberan daude.

Hirugarren zatira heldu gara azkenik, eta «eternitate gosez ortzeen ihizlari» izenburuaren bitartez moztururik, sorlekuaren bideari lotzen zaio poeta: Zuberotarra, Euskalduna eta Abertzalea dugu Davant, eta koordenada ho-

rietaz harro abiatzen zaigu; harro, esperantzadun eta borrokalari. Arbasoen bidetik doa Jean Louis konbikzioei uko egin gabe eta bidē horrek merezi duen hizkuntzarik ederrena lantzen saiatzen da. Emaizta lurrari dedikatutako kantu luzea da: bertatik aitama, aberria, maittea, zerua, lurra eta euskal arimaren ziztagarri guztiak aurretik doazkigu ileran.

Gure aburuz, Davanten poemagintzaren barnean emaitza handiena aportatu duena liburu honen hirugarrena da, eta ez ageri duen berritasunagatik bakarrik, baizik eta Davantek egoera konkretu baten aurrean poesi mota apropos bat moldatzeko azaldu duen ahalmenagatik ere. Poeta integrala delako. Errealitate bitxiaren aurrean erantzun egoki eta baliagarririk emateko gai delako.

Josu LANDA



Sarah Bernhardt

Errebista honetan idatzi zituen artikuluetan, emakumeen eskubideen defendatzaile bezala agertu zen.

Hiru ipuin liburu idatzi zituen, «The Happy Prince» («Printze zoriontsua»), «Lord Arthur Savile's crime» («Lord Arthur Savile-ren krimena») eta «A house of pomegranates» («Granada-ondoan etxea») denak 1888 eta 1891 artean idatziak. Bere ipuietan kezka sozialak garbi agertzen dira kasu batzuetan. Hontaz ez doa bat garai hartako «dekadentea» zeritzan mugimenduarekin.

1880.dekadan, estetizismoa eta dekadentzia dira mugimendu nagusiak artearen munduan. Artegizonak artistentzat egiten ditu bere obrak. Natura gaitzesten da eta artistak bere bizitza arte obra bat bihurtu nahi du. «Artea arteagatik» da helburu nagusia. Idea hauek Frantzia sortzen dira batipat.

Britania Handiari dago-kionari buruz, kontuan eduki behar da 1875.urtetik aurrera krisialdi bat bizi zuela Inperiokoak, Alemania eta Estatu Batuetako ekonomiak itzala egiten bait zioten. Honela bukatu zen aspal-ditik zetorren Britainiar isolamendua eta bidea irekia geratu zen atzerriko influentzientzat, frantses literatura nagusiki.

Oscar Wildek korrante guzti hauekin zerikusi handia zuen, nahiz eta batzue-

OSCAR WILDE-ren erretratoa

Oscar Wilde Dublinoan jaio zen 1854.urtean. Dakigunez, bere gurasoak pertsona ezagunak izan ziren bere garaian. Aita zirujano famatua izan zen Europan, eta Irlandan berri, antropologo, idazle eta folklorista bezala liburu batzuk argitaratu zituen. Amak, artikulua eta poesia liburuak idatzi zituen ingeles zapalkuntzaren aurka. Hontaz gainera «Young Ireland» («Irlanda Gaztea») partiduaren fundatzailetako bat izan zen;

hau da, egungo I.R.A.-ren aintzindarietako bat.

Ikasketak Dublingo Trinity College eta Oxford-en egin zituen. Oxford-en bertan sari bat irabazi zuen poema batengatik.

Bere lehen liburua «Poems» («Poemak») 1881ean argitaratu zuen. Hurrengo urtean Ifarameriketara zehar ibili zen «Mugimendu Estetikoa» zeritzana defendatuz. Mu-

gimendu honek kapitalismo industrialak sortzen zuen itsuskeria borrokatu nahi zuen.

1884ean Constance Mary Lloyd-ekin ezkondu zen. Bi seme izan zituzten hurrengo urtetan: Cyril eta Vyvyan. Lehen aipatu dugun urte berean, hau da 1884ean ere, «The Woman's World» («Emakumearen Mundua») errebistaren zuzendari izan zen.

tan idea horiek alde batera utzi, geroago ikusiko dugun bezala.

Arrakasta handiena antzerkiekin lortu zuen. Batez ere «Lady Windermere's fan» (Lady Windermere-ren abanikoa), «A woman of no importance» («Garrantzirik gabeko emakume bat»), «An Ideal Husband» («Senar ideala») eta «The importance of being Earnest» («Ernesto deitzeak duen garrantzia») obrek. Guztiak berehala antzestu ziren Londresen. Frantsesez «Salome» idatzi zuen 1894ean baina ezin izan zuen Londresen antzestu debekatua zegoelako pertsonaia bibliokoi buruzko obrak antzokietara eramatea. Obra hau Sarah Bernhardt frantses aktziz famatuarentzat idatzi zuen.

Bere lagun Lord Alfred Douglas, «Bosie»-rekin Argelian egon eta gero, 1895.urtean, bere clubean Queensberry markesaren tarjeta bat aurkitu zuen. Queensberry markesa «Bosie»-ren aita zen eta tarjetan hau zioen: «To Oscar Wilde posing as a sodomite».

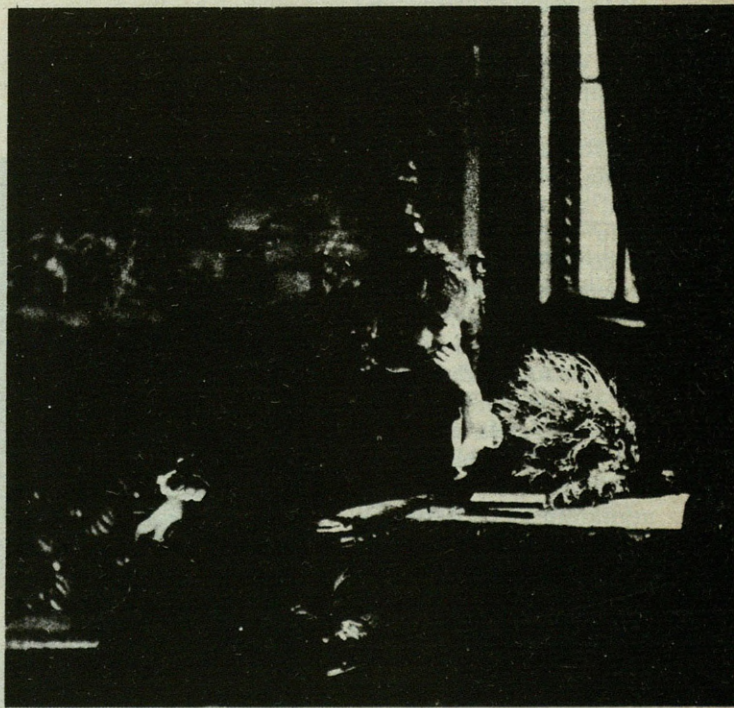
Inork ez zuen hura ikusi baina Wildek Queensberry demandatu zuen. Juizioa Apirilaren 3an hasi zen Old Baily tribunalean. 6ean Markesak ez zuela gezurrik esan frogatu zuen eta libre geratu zuen. Wilde detenitua izan zen ordea.

Inoiz ez da oso garbi ja-

kin zer gertatu zen hauzi hartan. Dirudienez gobernuak «estetizismoarekin» bukatzea erabaki zuen, Britainiar Inperioarentzat oztopo bat zelako. Oscar Wilde-rengan eskarmentu orokor bat egin nahi izan zen. Kontuan eduki behar da bere antzerki obratan klase dominantea nahiko ridikulizatzen zela eta eraberean bere ipui batzuk zapalkuntza eta injustizia salatzen dituztela. Hontaz gainera «The soul of man under the socialism» («Gizonaren arima sozialismoaren») saioak zeharo etsaitu zuen «establishmentarekin».

Aipatu dugun saio hau 1890ean argitaratu zen errebista batean eta 1895.urtean liburu moduan agertu zen. Saio honek jabego pribatuaren gaitzak borrokatzen ditu eta sozialismo demokratiko bat proposatzen du gizonak bere ahalmenak askatasunez desarrollatu ditzan. Saio hau oso irakurria izan zen garaiko iraultzaileen artean, Errusian eta Txinan batez ere.

Oscar Wilde famatua izan zen bere garaian. Alde batetik, bere antzerki obrek izan zuten arrakastagatik eta bestetik, bere bizitzak izan zuen inguru estrabagante eta eskandalosoagatik. Londreseko bere etxea modako leku literarioa izan zen dekada batez.



Bere nobela ezagunena «The picture of Dorian Gray» da. Ba du beste nobela ia ezezagun bat homosexualitatearen munduari buruzkoa: «Teleny». «Dorian Gray-ren erretratoa» 1892an argitaratu zen. Nobela hau Wilderen kontra erabilia izan zen bere perbersokeriaren frogaz bezala. Garaiko izpirituarekin nahiko ados dago nobela hau ikutzen duen gaiarengatik: Dorian Gray gazteak gaztaro eternoa lortzen du bere erretratoa delarik zahartzen dihoana.

Hauziarekin jarraituz, ez dakigu zergatik ez zen Inglateratik atera oraindik posible zitzaionean. Dena dela, hauzia Apirilaren 26an hasi zen eta handik hilabetera kondena emana zegoen: bi urte lan bortxatueta.

1895. urtean espetxeratu zuten Oscar Wilde. Han pasa zituen azken hilabe-

teetan historiak ezagutzen duen eskutizik luzeena idatzi zuen Wildek. Eskutiz hau Lord Alfred Douglasi zuzenduta zegoen. «Epistola: In Carcere et Vinculis» bezala ezagutzen dugu guk gaur. Kartzelako esperientziarekin beste obra bat ere idatzi zuen: «Ballad of the Reading gaol» (Reading kartzelako balada).

Kartzelatik atera zenean, izenez aldatu behar izan zuen. Hartu zuena «Sebastian Melmoth» izan zen. Hilabete batzuk pasa zituen «Bosie»-rekin eta gero alde batetik bestera ibili zen, pobre eta baka-rrik.

Parisen hil zen meningitis batengatik 1900.urtean.

Katoliko bezala izan zen bataiatua bere heriotzaren bezperako egunean.

ITZIAR GILLENEA

«Azaroaren leian hil zen, 86 urte zituelarik, King Vidor, zine zuzendari eta produttore iparamerikarra. Willow Creek-en (California), San Francisco eta Los Angelesen artean, zeukan bere etxean hartu zuen arnasa azkenengo aldiz. Bihotzetik sufritzen zuen duela urte batzutatik hona. 1971. urtean Donostian izana genuen egun batzutan, Zinemaldiko epai-mahaiaren buru izendatu zutela eta. Hori zela eta bere bizitza eta obrari buruzko liburu bat argitaratu zuten antolatzaileek». (Hau zioen 28-XI-3.ko Diario Vascon).

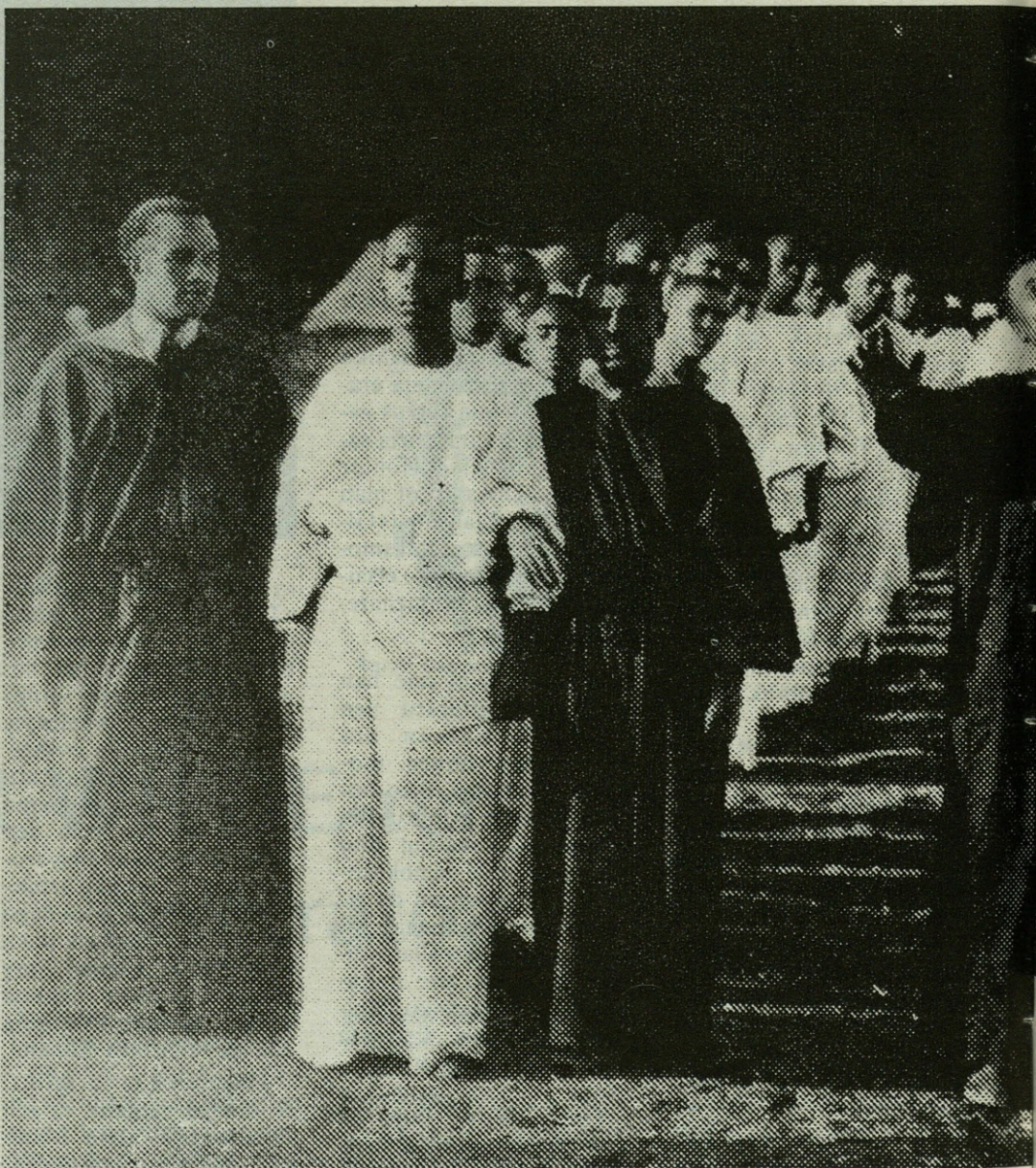
King Vidor, 1984.ko Otsailaren 8an jaio zen Galveston-en (Texas). Errealizatzaile garrantzitsua, nahiz eta gorabehera asko izan. Apal apal hasi zuen bere karrera, kontutan hartzeko moduko film kopuru batekin, gehienetan star baten kapritxotara makurtuta. Gero, bapatean, «El gran desfile» (1925) filmarekin destakatu zen. «Y el mundo marcha» (1928), zuzendu zuen independentzia osoz, baita ere pagatu, bere teoriak aplikatze-arren. «Aleluya» (1929)-rekin bere lehen obra maestra eskeini zion sonoroari. «Guerra y Paz» (1956)-en moldaketa onesgarri bat burutu zuen gero. «Salomón y la Reina de Saba» (1959), bere azken filma, Bibliako episodio baten moldaketa izan zen.

KING VIDOR-en TEORIAK

Zera zioen 1925. urtean: «Begibistakoa da filmak egilearen pentsamenduari ispilu beharko lukeela

izan. Bere ideia oso diferente ailegatuko da pantailara, beste espiritu eta marka utziko dioten pertsonen eskutatik pasatzen bada. Azken finean, planteatzen dudana zera da, filma lumaz eta paperez egi-

KING VIDOR,



teko ezintasuna. Hau ezinezkoa da zeharo. Kamarak egin behar du filma. Porrot egitearen oinarria zeran datza, filma nobela edo drama baten ikuspegitik hartu nahi izatean, ez baita ez bata eta ez bes-

tea».

1928an eta «Y el mundo marcha»ri buruz, «nere obrak gizakia derakus bere inperfezioekin, bere kualitateekin eta beste gizakiekin arteko harremanetan, idealizatu gabe».

gizon lasai bat



Iritzi honetakoa zen King Vidor gizonari buruz: «Nahiz eta hartaz konsziente izan ala ez, gizonak badaki bere bizitzaren helburuak ezin duela "hori ahanztirik dago" batean erori. Hona hemen bada, zergatik Biblia agertu izan den beti Best-Sellers guztien artean aurrena».

BERE HIRU OBRA

EDERRENAK

King Vidor-en ezizena, Hollywood-ko «gizonik lasaiena», «El gran desfile» filmari lotu behar zaio. 1914-1918 arteko gerratea berbizitzen duen filma famatua da baita ere ikusmiramerikar batetatik begiratutakoa. Halabainan, Abel Cance-ren «Yo acusó» kenduta, gerrazko filmarik ederrena da.

«El gran desfile»-ri zor dio bere fama, baina «Y el mundo marcha», hiru urte beranduagoko filma, izan zen kritikaren aurrean prestijioa eman ziona eta bere kualitatetik onenak erakutsi zituen. Filme honekin lortu zuen espresiorik gorena filme mutuen zuzendari bezala. Hollywood-eko konbentzio guztien kontrakoa zuen gaia, zeren paroaren errealtate gorria deskribatuko baitu

Vidor-ek bere obran, tratuzikinak, amets eroak, masa gaititu nahi duen indibiduoaren zapalketa, eta itotzen dion sistema batean pertsona hondoratzen duten desilusio piloa, ikuituko baititu. Aurreko filmetako baino teknika ederrago eta imaginatiboago baten bilatzera bultzatu zuen Vidor gaiaren sakontasunak, eta ondorioz atera zenak argi eta garbi jaso zituen Alemaniako eskolaren eraginak, kamararen erabilera sortzaile eta subjektiboan, eta detaile sinboliko askotan, nabarmenki. Ziurtearen inmensitateaz hitzegin zuen, bere belozidadeaz, bere indiferentziaz. Efikazia haundiko presentazio bat zen, era azkar eta espresibo batez definitzen zuena filmaren toñoa.

Urtebete beranduago eginiko «Aleluya»-k heldutasuna ekarri zion ameriketako zinema sonoroari. Halabainan, bere entzun-ikuskitun edertasunak, ibaiko bataioaren unekoak esatebaterako, ez digu ahanzturatu behar beltzen munduaren ikuspegi arras faltsu hau; txuririk gabeko mundu batean, pozik kantatzen duten bitartean algodoia biltzen ari direlarik, hesirik eta arraza arazorik gabeko mundu batean, falaziaraino estilizaturiko mundu batean, espektakulo tzar bat sortzeko, hori bai, Estatu Batuetako hegoaldeko folklorea beltzat.

Nahiz eta oso ondo jaso bere inguruan gertatzen zen guztia, King Vidor-ek, ez zion sekulan konformista paketsu eta lasai bat izateari utzi.

Koldo SAN JULIAN

peter roberts: «PUFLO METROAN»

Eszenatokia huts ageri bazen, aretoa jendez gainezka zegoen. Ahots batek egiten dio sarrera emanaldiari. Emanaldia beraren eskema nahiko soila da: «Puflo» metroan barrena dabil eta geltoki bakoi-tzean esketx bat gertatzen da.

Bi urte omen zeramazkien Peter Robertsek Donostian aktuatuta gabe; beraz, orain bi urte, gutxienez, ikusi nuen nik. Ordu-tik hona bere espektakulua ez da gehiegi aldatu. Sketx batzu errepikatzen dira eta beste berri batzu sortu ditu.

Emanaldian bertan, jendea nahiko hotz zegoen haseran; gerora Peter-ek ikuslegoaren gehiengoa bereganatu zuen. Eta amaieran txalo ugari.

Mimoak, espresio mota denez gero dauzkan berezitasunak ez dira gutxi. Keinuaren ikerketa sakona egiten da eta gorputza da oinarri sakonena. Horrela, mimoa teknika handiz egiten bada, txundigarria da, irudimena irekitzeko daukan indarragatik batez ere. Bestalde, mimoan istorio bitxiak sor daitezke. Peter Robertsen istoriak ez zitzaizkigun atsegin guri. Eta teknika mailan akats batzu nabaritu genizkion, bere tailako

langile bati nabaritu behar ez zaizkionak.

«Puflo» pertsonaia estrainoa da, zerbait esateko. Eta bere umorea ere estrainoa... edo agian ez hainbeste. Gauza bat da gertaerak gordin eta lazki aurkeztea, eta beste bat oso diferentea gertaera gordin eta krudelak farre-ragiteko erabiltzea. Gaiari gagozkiolarik lehen eta bigarren zatia bereizi behar dira. Lehenengoan sketxak motx eta soilagoak dira. Bigarrenean, filosofia pertsonala dei genezakena eskaintzen du Peterrek; bigarren zatiko sketxetan ere musika da elementu berria. Bigarren zatian daude montaiarik onenak (Lumarena bat salbatzekotan...). Lehen zatikoak dira ahulenak. Presoaren ez benturak, ospitaleko operazio «barregarria», stopegile transformista, auto berriarena eta mozkorra botila barnean...

Agian, espektakulo horri oreka falta zaio. Lehen zatiaren soiltasunak, bigarren zatiko zenbait sketxen nahaspilakeriarekin kontraste egiten du: pertsonai ezberdinak, leku aldaketak, denboran zehar... Lantze handiagoa eskatu beharko litzaioke Peter Robertsi kalitatearen onerako.



Bestalde, elementu gutxi erabiltzen ditu, zuhaitz bat, periodiko batzu, bata zuri bat... eta gutxi gehiago. Argiak hor daude, eta espektakulo honetan ez dute zeregin berezirik sketxen arteko aldaketak markatzea ez bada. Musika eta ahotsarena beste kontu bat da. Ahotsa ez zitzaigun batere egokia irudit, agian ozenegi ego-teak izango du eraginik baina, eragozpen egiten zuen. Musika, berriz zainduagoa zegoen, aukerake-

ta aldetik, grabazioa une batzutan ez bait zen behar bezain ongi aditzen.

Eta bukatzeko, Eusko Jaurlaritzaren Kultura Saileko Antzertik «Antzerki Zerbitzuak» utzitako areto bat izateko garestiegia irudit, zitzagula, nahiz eta prentsak ez ordaindu.

Halere, jendea gustora... eta, ez al da ba hori garrantzitsuen?

ANTZA.

KEXU eta PROMESA (satan save the theatre)

Beharrak

Hiri handitan izan ezik, material aldetik, hau da, antzokien baldintzak, herrietako azpiegitura erabat eskasa da. Hortik zehar ibili den antzerki talderen bateko edonori irrifarra aterako zaio ezpainetara hau irakurtzean. Aipatzekotan, Getarikoa aipa daiteke, abisatu digutenez eszenatoki erdian zutabe eder bat dago (arazoa larria da obran zutaberik behar ez duten taldeentzat). Txikiak, argirik gabeak, argiak kolokatzeko tokirik ez dutenak... arraza askotako antzokiak daude Euskal Herriko lurretan, daudenean.

Beharra, benetako beharra hiri bakoitzean antzerki estable bat da, herri bakoitzean antzerkia ikusteko aukera. Eta baldintza onenetan. Baina, noski, hori garesti da. Eta epe motxera ez da gehiegi nabaritzen.

Antzerki taldeek ere, gezurra badirudi ere, beharrak dituzte. Profesional izenekoak eta zaletasunez egiten dutenak ere. Zaletasun neurri ona da hemen teatroa egiten saiatzea. Ikastaroak emanez atera daiteke aurrera antzerki

Ez da oso arrunta TeatrEROEn orrialde hauetan antzerkiaren panoramari begirada orokorra botatzea. Egia da panorama hori beldurgarri somatzen dugula... Baina garaia da, kexak alde batera utzi gabe, antzerki egoeraren teloi atzekoak begiratzin hasteko. Beste azterketa sakonago batzuren hasera bezala gaurkoan lurralde hauetako antzerkigintzak dauzkan beharrak ikusten saiatuko gara, ondoren administraritzak behar horiek betetzeko egiten duena asmatzeko.

talde profesional bat (daiteke besterik ez dugula esan kontuan hartu). Taldeek aktuatzeke areto egokirik ez badute, duen herri honetan antzerkia kalean egiten dela.

Aktore eta aktoresek, beste zenbait beharrez gain, formakuntza behar dute, kalitatea igo dadin.

Behar den beste gauza bat, antzerki denboraldi bat da. Antzerki egarri direnak asetzeko sikira. Antzerki taldeen aktuario leku ziurrak izan ditzaten.

Gu bi gara. Beste batzuk behar gehiago ikusiko dituzte, zalantzarik ez. Egon badaude eta. Dena dela, behar dena egitea da: antzerkia egin.

Zertan ari dira?

Beno ba, geldirik behintzat ez daude. Eta ez da gutxi. «Antzerti» zerbitzua sortu dute. Horren helburuak, martxan daraman urtean, zehazten joan dira. Antzerki taldeei material eta beharren zerbitzua egin... fokoak, eszenografi hobekuntzak eta ikastaroak. Guztiak dauka bere alde txarra, zoritxarrez. Fokoak zorte ona izanez gero libre daude, baina gerta daiteke beste talde batek eramanak izatea... Eszenografi hobekuntzak taldeak oso kontuan hartu gabe egin izan dira. Ikastaroek ere badute akatsik, baina horrek luze joko luke.

Hasteko, Donostian zentro dramatiko izan daitekeen zerbitzu eratu dute, itxura denez ikasturte bat

iraungo duena. Hego Euskalerriko hiriburu bakoitzean taller bat sortzeko asmoa dago, Hondarribian haurren antzerkiaz eskoletan arduratuko diren monitoreak prestatzen ari dira.

Antzerki mailan ere, «Herriz-herri» delako montaia daukagu. Antzerkia herrietara hurbiltzeko, propaganda eskasa, jende gutxi hurbiltzen da, antzerki taldeekin ere hori eratzeko orduan arazoak egon ziren.

Subentzioen kapitulua da azkenekoa. Ematen dira. Talde txikiek diru laguntza hori jasotzeko aukera gutxiago dute. «Geroa» taldekoei gertatutakoa da paperetan agertu den azkena. Paco Obregonek nahiko argi hitzeginen. Ez zen garaiz iritsi subentzioa.

Bi gara, jende gehiago dago honetaz esan dezaakeena eta esan behar duena, Gobernuak, antzerki taldeetakoak, zaletuak, antzerkia ikasten hor zehar dabilzanak... iritsiko ote dira horien ahotsak paper bihurtzera? Hurrengo atalean jakin ahal izango duzue irakurle... maiteak.

Antza Olasagasti press.



Komunikatzen beti

Gure lagun Tiburtziok, lagun hitz-motel bat zuen. Eta ez duzue pentsatu ere egingo zein zail egiten zitzaien bie telefonoz hitzegitea, beste honek hots egiten zion bakoitzean horrelako zerbait gertatzen bait zen:

- Ringgggggg, ringggggggg!!!!
- Ño! Erramun izango da.
- Ti-ti-ti-ti.
- Letxe! Orain ere moztu egin zaio.

Dena batentzat

Zer bururatuko nagusiari, eta morroia bazkaltzera gonbidatzea. Hasierako harridura handia izan bazen ere, gero etorri ziren gerokoak. Zer egingo eta morroiari sobrak eman. Bukatzen dute bazkaria eta kalera irtendakoan heltzen du nagusiak morroia lepotik eta esaten dio:

– Bazkari ederra egin diagu.. Nik «biñipin».

Hurrengo batetan, kalean doala, morroiak talde bat ikusten du, norbait gogoz jipoitzen. Inguratu eta nor izango, eta nagusia. Heltzen du lepotik eta serio-serio esaten dio:

– A ze ostiak hartu ditugun. Hik «biñipin».

Bi lagun loteria zalek kalean topo egin dute.

– «Aizak, hi, lehengo batean, hilaren 7-an, 7.000 jokatu nituen loterian, 7-an bukatzen zen zenbaki batean eta... hara!, zenbat eta 777.777 peze-ta irabazi nituen.

– Hori bai dela mahuka - besteak.

– Ez zen bada hor bukatu dena: loterian irabazitako diru guztia hartuta, Hipodromora jo genuen eta bertan diru guztia jokatu nuen «7» zenbakia zeraman zaldiaren alde.

– Eta? Eta? – galdetzen dio besteak, lagunaren kontura ondo afalduta etxeratuko delakoan.

– Bada, 7garren iritsi zela!

Logela bila

Bi udaltzain gaueko turnoa egiten ari direla, mozkor bat aurkitzen dute espaloiean atez-ate doala.

– Zer ari zara gaueko bostetan alde batetik bestera?

- Logela fat filatzen.
- Logela bat bilatzen ordu hauetan? Mesedez, mesedez, ez adarrrik jo.
- Serio ari naiz. Logela fat filazen ari naiz... neurea.

Praketa handiegia

Etxe hartako umea nahiko aurretatua zen bere garaiarako. Egun batean inguratzen da bere amarengana

eta galdetzen dio:

– Aizu ama. Aitak zergatik ditunik baino botoi gehiago praketan?

– Baaaa, handiagoa delako, eta beste hori ere zuk baino handiagoa duelako.

Umea pentsati jartzen da eta botazen du:

– Ba, orduan, apaizak kristorena izango du.

La Real Academia de la Lengua Vasca

EUSKALTZAINDIA

Tiene el honor de invitar a Vd. a la

CONFERENCIA

que pronunciará el

Dr. D. JUSTO GARATE

Miembro de Honor de nuestra Institución,

sobre el tema

La Vascológia

de Guillermo von Humboldt

el viernes día 22 de Octubre, a las 7.30 p.m.,
en la sala de conferencias de la Real
Academia de la Lengua Vasca, calle Vicente
Golkoetxea, 6-1., Vitoria-Gasteiz.

EUSKALTZAINDIARI

atsegin zulo zuri

ohorezko euskaltzaina den

ZUZEN GARATE Dotore jaunaren

W. von Humboldt-en euskalaritza

izeneko

HITZALDIRA

gomit egitea.

Hitzaldi hau Urriak 22, ostirala, arratsaldeko
zazpirak eta erditan, izango da, Euskaltzain-
diaren hitzaldi-aretoan, Vicente Golkoetxea
kalea, 6-1., Gasteiz

«Hauek bai jo digutela adarra!» idatzi digu notatxo batean erregalo potxolo hau bialdu digun irakurle Gasteiztarak.

Guk ere, zozoak, euskarazko gomite-txartela irakurri dugu, eta piperrik ulertu ez. Nor ote da «ZUZEN GARATE Dotore jaun» hori? Erdarazkoari heldu behar.

Dotore sartu dizute ziria, Juxto!

BERTSOAK

GURASOEI

ESKER

ONEZ

1

Aitatu nahi nituzke
nere gurasoak
sendi giro goxoan
diran erasoak.
Aurtzaroko zerua,
egun erosoak
maitasun ingurua
ta amets goxoak

2

Nerekin bederatzi
gara senideak
urratuz goazenak
munduko bideak.
Danok goxatzen gaitu
maitasun aideak
gurasoen biotzen
eskeintza libreak.

BERRIA

3

Bederatzietatik
gure aita amak
ogeita bat illoba
dituzte izanak
beraien goxo billa
maiz biltzen diranak.
Munduan zorion au
bai al dute danak?

4

Aitak irurogeita
amair'urte laister,
Amak berriz amaika
al banitza azter.
Nekea izan dute
eskubi ta ezker
bertsuon bidez bioi
milla bana esker.

5

Santo Tomasez Amak,
Aitak kandelariz
ezin asper urtero
zoriontzen ariz
aurten ere bildu nai
genduke opariz.
Oxala onelaxe
beste eun bat aldiz!

6

Ezkonduta anaia
ait'amen etxean
bi mutil koskor argi
euren babesean
pakean bizi dira
gutxiren antzean
onek sortzen du poza
nere biotzean.

7

Aurtzaroko garaiak
gogoan dauzkat nik
etzitzaigun eskastu
maitasun laztanik
zigorra ere iñoiz
ez da zer esanik
arritzekoa al da
ainbeste izanik?

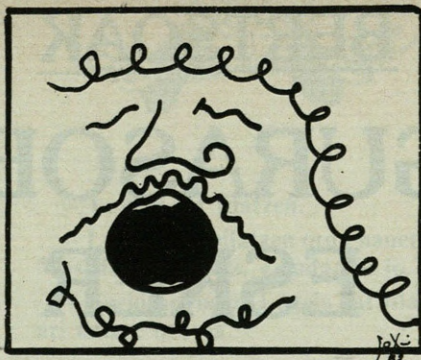
8

Naigabe frango eman
dizuet bizitzan
alare danak jasan
dituzue ditxan
ez bagara osatu
nai zenduen gisan
guraso onak, ez da
zuen erruz izan.

9

Ez gara aundi diruz
ezta ere sonez
baña, bai maitasunez
lenago nionez.
Bertsuok egin ditut
pentsatzen egonez
guraso maiteentzat
nere esker onez.





BERTSOLARI TXAPELKETA

DELA ETA

Berriz ere martxan dago bertsolari txapelketa, aurtan. Lehen zatia bukatu berria dugu eta bigarrenari berehala emango zaio hasiera. Eta lehen zati horretan, hain zuzen, inoiz ezagutu ez den bezalako bertsolari kopuru bat aritu da lanean.

Bertsolaritza gaur egun sekula izan ez duen bezalako indarrarekin dagoela esango nuke. Izan ere, bertsolari asko badago, bertsoszaleak ere ugartu egin dira. Geroz eta jende gehiago dabil inguruan, bertsoak jartzen, kantatzen eta bertsolari eskoletan parte hartzen. Jakina, eskola hauetan denetarik dago, beste eskola moztatan bezalaxe. Baina denak, bertsolaritzarenganako zaletasunak baturik eta bultzaturik.

Badakigu, jakin, eskolara joatea ez dela nahikoa bertsolari izateko, injiniadore eskolara joatea, berez, injiniadore izateko aski ez den neurri berean. Bainan hortik bertsolari asko aterako ez bada ere —txapelketa honetan jadanik, eskola horietan diharduten batzuk aritu dira bertsotan— hauen bidez bertsosazetasuna azkartu egiten da eta kritikoago bihurtu ere bai.

Bertsosaren aurrean, jarrera pasibo batetatik aktibo izatera pasatzen den geroz eta entzule-irakurle gehiago dago. Eta aldakuntza honek, bertsolaritzari bizitasuna ematen dio. Lehen intuizio hutsa zena, orain razionalagoa da, kritikoago eta zorrotzagoa. Bertsoszaleak, eskolan eta inguru horretan dabilen horrek, informazio gehiago daukala ezin da ukatu. Bertsosaren barneko teknika hobeto ezagutzen da eta bertsolaria neurtzeko errekurtsio gehiago dago. Errima, neurria, edukia eta kantatzeko era bera ere, zorrotztasun handiagoz aztertuko da, eta jarre-

ra berri honek bertsolaria bera ere kutsatu egiten du.

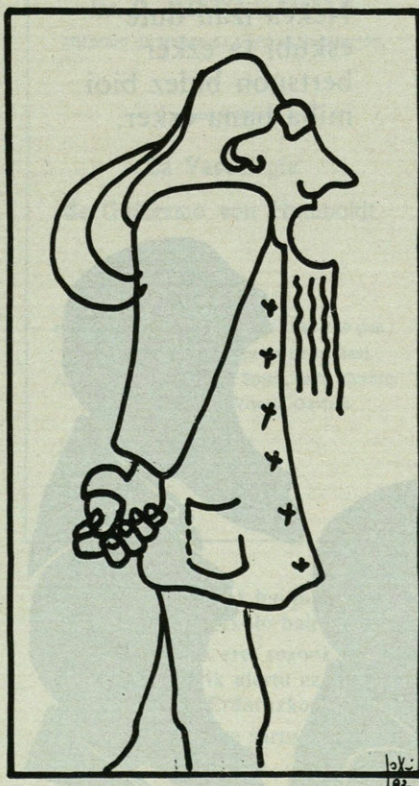
Hori dela eta, lagunaren enbidoari gutxienez bi gehiago jotze hori lortu den ala ez eta nola egin den hobeto baloratuko dela deritzat. Baita bertsoaren zailtasunak ere. Dударik ez dago, bestalde, gaijartzailearen zereginari ere behar den garrantzia emango zaio-la, espektakulu horren zati garrantzitsu dela, den bezala, kontsideratuaz.

Entzulea, ia kasu guztietan bertsolari frustratua da. Nahi eta ezin horretan murgildurik dabilena. Artegitan disziplina gutxitan agertzen da hau hain nabarmen. Bertsolariak entzulearen arreta lortua dauka aldez aurretik eta bere erantzunak bertsoszalearen arreta hori asetzea lor dezakeen bezala, hustu ere egin lezake. Horretan datza bertsolaritzaren handitasuna: entzulearekiko bapateko komunikazioa lortzeko bide gehienak irekita dauzkala alegia.

Arriskurik badauka honek berekin: bertsoszaleen eskaera horri, dagokion erantzuna eman behar zaio momentuan. Eta hor ez dago bromarik. Oso goian jarria dago kalitatearen listoa, neurria, eta eskatzen diren markak ez dira txantxetakoak. Esamin edo azterketa baten aurrean edonor jartzen da urduri, baina tribunaletik at, egin behar den ariketa publikoa baldin bada are eta urduriago, nahiz eta sujetoak bere buruarekin segurtasun sakonak eduki. Lasaiena ere zainetan jartzeko bide egokia. Jai du, ordea, hori gainditzeko gai ez denak.

AMURIZARI txapela kentzeko prest hortxe ari dira bertsolariak, eta gauza bat ere errez ez badago ere, saiatuarekin ez du ezer galtzen askok. Kontuz beraz, Xabier.

XALBARDIN



138
OFICINAS
500.000
CLIENTES
75.000
MILLONES

DE AHORRO, EN SOLAMENTE

21 años

Eskeerrikako!



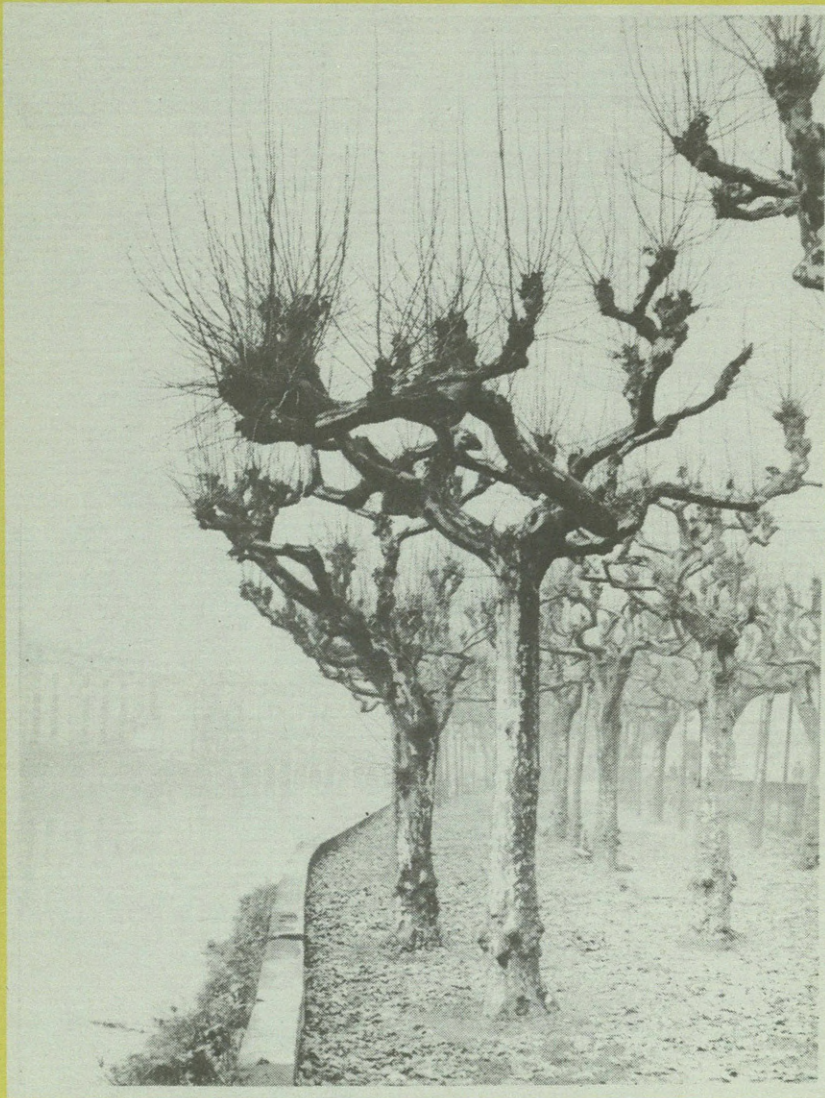
CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

Nekez uzten du bere sorterrria
sustraiak han dituenak.
Nekez uzten du bere lurra zuhaitzak
ez bada abaildu eta oholetan.
Ez du begiak ninia uzten
ez bada erori edo arrubioen mokoetan.
Nekez uzten du gezalak itsasoa
ez hare harriak basamortua.
Ez du liliak udaberria uzten
ez elurrak zuritasuna.
Bere sorterrria nekez uzten du
sustraiak han dituenak.

Joseba Sarrionandia



ARGIA ZABAL DEZAGUN